

**Dragica Potočnjak**

## *Kalea*

Socialna drama

*Osebe:*

**RUIŠ** – 32 let

**DŽAFER** – 35 let, njen mož

**KALEA** – 17 let, njen sin

**DŽEMILA** – 16 let, njuna hči

**DURIJA** – 60 let, Džaferjeva mati



Drama se dogaja danes, pri nas ali kjer koli v Evropi, nekje na obrobju velikega mesta, predvsem stran od "čutečih" oči urejenega meščanstva. V nizu barak ali slabo grajenem in neurejenem blokovskem naselju, v obeh primerih za emigrante. Stanovanje je majhno, dve sobi in kuhinja, stranišče. V bloku še majhna zatohla kopalnica.

Glavni in tudi edini vidni prostor v drami je kuhinja, ki je tudi jedilnica in spalnica Džaferjeve mame, včasih tudi otrok. Durija leži na divanu ob štedilniku oziroma peči. Skozi vrata na levi se sluti majhna čumnata, kjer spita njen sin in snaha. Skozi vrata na desni strani se stopi v majhno vežo in potem na stopnišče ali na cesto.

Okus stanovalcev je precej pester in živahen, vendar je prostor dokaj čist in urejen, nesoglasje vlada predvsem med novim in zelo ubornim starim pohištvom in predmeti. Nekateri med njimi so skoraj neprepoznavni v svoji obrabljenosti, štedilnik, hladilnik, radio, majhen TV, preproga in še kaj so novi.

Zelo očitno je tudi, da stanovalci živijo zelo na tesnem. Utesnjenost prostora in predmetov le še povečuje napetost med njimi.

*OPOZORILO: Avtoričin dramski zapis vsekakor ne ustreza jeziku predstave. Pred uprizoritvijo je potrebno besedilo ne le lektorsko obdelati, ampak predvsem prilagoditi govoru, ki ga uporabljajo Romi v kraju oziroma okolišu, kjer naj bi uprizoritev nastala.*

## PRVO DEJANJE

### *Prvi prizor*

*(Noč je, Ruiš sedi za mizo in polaga karte, Durija na divanu, kot vedno. Durija namreč že dolga leta boleha za hudo revmo, ki jo je že skoraj prikovala na posteljo. Zelo težko se premika, telo ima skrivenčeno, najhuje so prizadete noge, ki jih skoraj vleče za sabo, ko zbere toliko moči, da vstane. Takrat se premika s pomočjo palic. Večino časa tako preždi na divanu.)*

*Pokrita z odejo sedi Durija na nočni posodi. Čez čas.)*

DURIJA: Prej mi bojo čreva ven padla ... *(Čez čas.)* Ne morem – sem rekla!

A hočeš, da dobim žulje na riti?!

RUIŠ: Na jeziku!

DURIJA: Če misliš, da te bom prosila, da ..., ti moram povedat, da nisem na glavo padla.

RUIŠ: Žal!

DURIJA: Rit usrana!

RUIŠ: *(smeh)* Si bila danes že trikrat, zato pa ne moreš več.

*(Ruiš počasi vstane, jo dvigne in potegne nočno posodo izpod nje.)*

RUIŠ: Kdo pa lahko vsake pol ure?

DURIJA: Čik mi daj, pa boš videla, kdo lahko.

RUIŠ: *(z nasmehom)* Pridna bodi in zaspi, pa ti jih bojo angelčki prinesli.

*(Ruiš pospravlja nočno posodo pod posteljo.)*

DURIJA: Saj vem, kje so. Tu, tu, v žepu, v žepu ...!

*(Durija jo skuša prijeti za krilo. Ruiš odskoči.)*

RUIŠ: *(zavpije)* Da se me ne bi slučajno (dotikala)!

*(Se dolgo gledata, ko Durijo nenadoma zviije bolečina. Gledalec nikoli ne ve, kdaj igra in kdaj ne.)*

DURIJA: Vrag pasji! Ooooooj, uuuuuuhhhhhhu ... Uuuf, po celem telesu, po celem telesu me trga. Oooooj, ojoj, kako to boli.

*(Ruiš se vrne h kartam. Durija glasno.)*

Sem rekla, da me boli! Boli me!

*(Ruiš nič. Durija čez čas, povsem drugače.)*

Kaj je ...?! Kaj vidiš?

RUIŠ: Spi.

DURIJA: Nekaj hudega je.

RUIŠ: Spi, če ti rečem.

*(Durija motovili s palico sem in tja.)*

DURIJA: Pa ti spi! Če mi ga ne daš, si bom prižgala tale kol in si ga zarinila v usta! Samo da je dim, dim. Ojoj!

*(Čez čas, priliznjeno.)*

Ruiš? Ruiš? A bi mi ti mogoče ..., če si tako (prijazna), saj vem, da boš ...

Sem mislila ..., kaj pa če bi mi jih šla ti iskat, a?

*(Ruiš nič. Durija spet ostro.)*

Sem rekla, da mi jih greš iskat!

RUIŠ: Plačaj.

DURIJA: Iz strganega žepa?!

RUIŠ: *(mirno)* Ja, potem boš pa morala počakat na svojega dragega sinka. Če mu bo stal, kot je treba, se bo primajal šele pred zajtrkom.

DURIJA: Prasica! Uuuuu! Phej! Phej!

*(Durija pljune proti Ruiš, potem pa se besno pokrije z odejo čez glavo. Ruiš zaskrbljeno obrača karte. Durija čez čas, ko se spet odkrije.)*

Ne morem spat! Raztrgalo me bo. Takoj ko bom zaspala, bojo prišli in me zbudili. Isto, vsako noč isto ...!

RUIŠ: Pa si prižgi TV.

DURIJA: Si bom prižgala tvojo rit, ker dobro veš, da je že tri dni pokvarjen!

RUIŠ: Sporoči sinčku.

*(Čez čas.)*

DURIJA: Že pet ur bulji v ta drek, jaz pa umiram od lakote. *(Zelo glasno.)* Sem rekla, da sem lačna!

RUIŠ: Pred pol ure si jedla.

DURIJA: Pa kaj, hočem spet.

RUIŠ: Drek si lačna, drek si žejna, drek te tišči na drek! Nič pod milim nebom ti ne fali, ampak me samo lepo fino zajebavaš!

*(Dolga pavza. Tu in tam se sliši zvok, podoben prdenju. Ruiš je besna, medtem ko se stara muza in veselo prdi.)*

DURIJA: Uf, čreva mi bo razneslo! Seveda, enim meso, nam pa fižol ...! Potem pa ni čudno ...

Ona je pa tako fina gospa, da nikoli ne prdne, kje pa, take fine sploh ne znajo prdet, niti nasmejati se ne znajo, samo sovražiti. Ja, samo sovražiti zna. Cel svet, vse okrog sebe sovraži, vse.

*(Ruiš odpre na stežaj vrata in okno.)*

Ampak svoje otroke ..., da mati sovraži svoje otroke, še tiste, ki ..., to je pa ..., ja, navaden kriminal! Pred drugimi se delaš lepo, ampak vsaka resnica pride slej ko prej na dan. Enkrat bo vse prišlo na dan!

Zapri, prehladila se bom! Zapri, slišiš ... Uf!

Oh, ubogi moj Džafer. Kam si gledal?! Sem mu lepo rekla, na vse načine sem mu razlagala, ker jaz sem jo takoj prečitala, takoj! Skoraj sem dušo spustila, da bi ga ustavila, ne, zacoprata ga je, kot cucek, ki se goni, je rinil vanjo. Kot da jo ima samo ona, kot da ima zlato! Oh, dedci butasti, bolj ko baba mečka funfljo med nogami, rajši rinejo v drek! Posranec neumni! Meni je pa pripeljal vraga za vrat!

RUIŠ: Če takoj ne nehaš, bom šla in ne pridem več nazaj!

*(Durija se obrne k steni in še naprej nekaj momlja, potem razločneje in glasneje.)*

DURIJA: Še bolj bi te moral tepst, še bolj! Kdaj si mu pa dala nazadnje?

RUIŠ: Pridi pogledat, tu notri piše.

DURIJA: Saj vem, deset mesecev, od pomladi mu nisi dala. Takemu dedcu? Ni čudno, da te niti pogleda ne več.

RUIŠ: Ena sama zloba si.

*(Zdaj se Durija obrne.)*

DURIJA: Vse vem, vse! Vsak premik slišim, natančno vem, kdo se obrača v postelji, vse vem. Vem tudi, da Džemili zamujajo njene stvari že devet tednov.

RUIŠ: Res si od vraga! (Od vraga si!)

DURIJA: Kot da ne vem, kaj si delala?!

RUIŠ: To pa res samo ti veš.

DURIJA: Povedala mu bom!

RUIŠ: *(nenadoma, igrano in glasno)* Smrt, smrt!

DURIJA: Kaj?! Kakšna smrt? Čigava?

RUIŠ: Ni, nič ni ...

DURIJA: Kdo? Kdaj?! Povej, kdaj?

- RUIŠ: Tiho bodi.
- DURIJA: Kdo bo? V naši hiši? Je iz naše hiše?
- RUIŠ: Mogoče.
- DURIJA: Kako, mogoče?
- RUIŠ: Vse je mogoče, vse.
- DURIJA: Jaz?! Sem jaz? Bom jaz? Povej!
- RUIŠ: Ne vem, mogoče.
- DURIJA: Vsi bomo! Kot da je to kaj takega! Hočeš, da bi bila jaz prva, komaj čakaš, a?
- RUIŠ: Ne.
- DURIJA: Lažnivka! Samo to mi povej – je kdo izmed nas? Je?
- RUIŠ: Ne vem ...
- DURIJA: Lažeš! Kdaj pa bo?
- RUIŠ: Ne vem – kmalu. Ne, ne, zmotila sem se ...
- DURIJA: Nič se nisi zmotila! Dobro vem, da sem jaz.
- RUIŠ: Nisi.
- DURIJA: Lažeš! Kdaj? Povej! Povej, če ne ...!
- (Vrže palico v Ruiš, vendar zgreši.)
- RUIŠ: (skozi smeh) Ne moreš, nič mi ne moreš.
- DURIJA: Če bi imela zdrave noge, bi ti spulila lase, bi ti oči spraskala!
- RUIŠ: Bog je vedel, zakaj ti jih je vzel!
- DURIJA: Ni bil Bog, ampak ti, kača! Začelo se je, ko si prišla ti v hišo, do takrat sem bila čisto zdrava!

RUIŠ: Če bi bila jaz, bi ti vzela še roke in jezik, ta strup!

DURIJA: Že tvoja mati je bila coprnica.

RUIŠ: Še poznala je nisi!

DURIJA: Ti pa si jo! (*Smeh.*) Samo coprnica je lahko rodila tak izrodek.

RUIŠ: Če takoj ne umolkneš, te bom tri dni pustila ležat v dreku, noben te ne bo čistil!  
Tvoj predragi sinček te prav gotovo ne bo.

*(Durija ji s krikom vrže blazino na mizo, da karte odfrčijo po prostoru. Ruiš pobere blazino in se počasi obrne k Duriji. Gre v tišini proti njej. Durija govori kar se da hitro, joče. Značilno zanjo je, da hitro pade v jok, največkrat z njim izsiljuje.)*

DURIJA: Pridna bom, tiho bom, nič več mu ne bom ... Ruiš, Ruiš ..., ne! Nehaj, kako naj sploh vem, saj ne vem, kako naj vem, kdo je bila tvoja mati ...? Samo slišala sem ... Ruiš, ne, ne, Ruiš! Jutro bo in jaz še ne spim, že šestnajst let, noč in dan na istem mestu, že šestnajst let ne spim ... Nikdar več, nikdar več ne bom ..., obljubim.

RUIŠ: Že stokrat si obljubila.

*(Ruiš ji povezne blazino čez glavo in jo že nekaj trenutkov tako drži, ko se odprejo vrata. Vstopi Kalea, obstane s torbo v rokah.)*

KALEA: Mama! Mama!

*(Ruiš se zravna, dolgo stoji, potem steče v sobo. Kalea odvrže stvari in pristopi k babici, ki lovi sapo in stoka.)*

DURIJA: Kalea, Kalea moj ... Dragi ... Sonce moje.

*(Durija se zjoče, Kalea jo tolaži, prižema k sebi, objemata se in stiskata.)*

O, kako sem vesela ... Skoraj me je ... Nič ji nisem ..., prisežem.

KALEA: Verjamem, ampak moraš spat, poglej, kako je že pozno.

DURIJA: Moram samo še umret, ampak bi rajši jutri kot danes.

- KALEA: Sva se zmenila, da ji ne boš več nagajala.  
*(Durija se užaljeno namrdne. Daljša tišina. Kalea nadaljuje veselo.)*  
Če uganeš, kaj sem ti prinesel, ti dam poljubčka.
- DURIJA: Cigaret mi nisi.  
*(Kalea jo poljubi.)*
- KALEA: Piščanca, in to pohanega!
- DURIJA: Pa čeprav je pohan, se ga ne da kadit.
- KALEA: Samo ena pljuča imaš, babi. Džemile še ni?  
*(Kalea potegne iz torbe zavoj s hrano in ga položi pred Durijo na posteljo. Durija ga odrine.)*
- DURIJA: Skrčil se mi je želodec, saj veš, da mi ne da nič jest.  
*(Na vratih se pojavi Ruiš.)*
- RUIŠ: *(zamolklo)* In kje je on?  
*(Dolga tišina.)*
- DURIJA: Kalea je začel kadit, lahko bi mu dala kakšno cigareto.
- KALEA: Nikoli ne bom, saj veš.
- RUIŠ: Sem ti rekla, da ne prihajaj brez njega!
- DURIJA: Spet bo norela!
- KALEA: Saj meni ni več treba živeti tu ...  
*(Kalea se obrne proti izhodu. Durija se obesi nanj.)*
- DURIJA: Ne, Kalea, ne. *(Ruiš.)* Pusti ga, kaj te briga, kje je. Je, kjer je! Če bi bila jaz na njegovem mestu, bi tudi ostala tam.
- RUIŠ: *(Duriji)* Kača!



DURIJA: *(Kalei)* Slišiš, vidiš, kako dela z mano?! Kot da sem zadnji drek pri hiši.

*(Kalea je že pri vratih.)*

Ne, ne, ne! Kalea! *(Ruiš.)* Ti prasica, ti ...! Vse boš pregnala od hiše. Jaz tega ne zdržim, ne, jaz res ne morem več!

*(Durija se kar v hipu spet zjoče. Vrže hrano od sebe.)*

RUIŠ: Kaj pa denar? Kje je denar?!

*(Kalea seže v žep in vrže denar, da se kovanci razletijo po sobi, takrat Durija prisluhne.)*

Samo to ti je pustil?

*(Kalea prikima. Durija beza kovanec s palico k sebi.)*

DURIJA: Sigurno imaš še kaj v žepu, poglej.

RUIŠ: Kako si ga mogel pustiti, pa še z denarjem, kako si ga mogel ...?!

*(Kalea nekaj po romsko zakolne in odpre vrata.)*

Če mu greš delat družbo, te za to, kar zdaj počne, sigurno ne rabi.

KALEA: Noben me ne rabi.

DURIJA: *(z vso močjo)* Jaz te rabim! Neeeeee! Kalea, sonce moje ..., ne, ti si še edina luč mojega življenja.

RUIŠ: Nehaj se dret!

DURIJA: Ti se pa lahko, ti vse lahko, jaz pa nič! Oh, jaz bedna, zakaj hočejo vsi, da crknem, zakaj?!

*(Durija zažene "strašen" vik in krik, tolče, joče, cvili, se vleče z rokami s postelje, Ruiš in Kalea jo skušata pomiriti.)*

RUIŠ: Nehaj že, nehaj!

KALEA: Babica, babi, me slišiš? Tukaj sem ...

RUIŠ: Vse sosede bo zbudila! Slišiš, ne deri se.

KALEA: Nikamor ne grem, tukaj sem, babi, pomiri se ...

RUIŠ: Še srce ji lahko počí, ko se tako dere.

KALEA: Pri tebi sem, babi ...

*(Durija se ga krčevito oklene, joka, lovi sapo.)*

DURIJA: Moj, moj, moj si ..., samo moj.

KALEA: Tvoj sem, babi, tvoj.

DURIJA: Ne, ne greš ..., ne pustim te nikamor!

KALEA: Ne grem, tukaj sem, rad te imam ...

DURIJA: Ti si moj angel (na zemlji). Če me še ti zapustiš, potem, potem ni več dneva, ni več luči zame, samo še prepad, črna tema me objema, padam, padam ...

RUIŠ: Ne morem je več poslušat. *(Duriji.)* Nehaj noret, nehaj, kot Boga te prosim!

DURIJA: O, Bog, ti edini, ti pravični, ti ..., s čim sem si to zaslužila, saj sem bila zmeraj poštena ...

*(Durija narica, že tako cvili, da je skrajno neokusno.)*

Marija mati Bogorodica, noč in dan molim k tebi, kako moreš dopustit, da takole delajo z mano? Nobene tolažbe nimam več, nič, vzemi me k sebi, če me ne znaš potolažit, prosim te, Marija mati, vzemi me ..., vzemi meeeee ...

RUIŠ: Kalea, pomiri jo, prosim, prosim te.

*(Kalea jo vzame v naročje in tiho zapoje. Njegovo petje je čudežno lepo in občuteno. Nežna melodija Durijo počasi umiri. Pesem otožna se dvigne nad vse.)*

KALEA: *(poje)*

Čuj me, Bog, da ti potožim.  
Moja hiša stoji na dveh kolcih.  
Čuj me, Bog, da ti potožim.  
Moji otroci so goli in lačni.  
Čuj me, Bog, da ti potožim.  
S praznimi bisagami se vračajo Ciganke.  
Čuj me, Bog, da ti potožim.  
Cigani lačni šotorijo po svetu.  
Čuj me, o Bog! – E, Bog je zatisnil ušesa.

*(Durija zaspi, Kalea ji glavo nežno položi na blazino, Ruiš zastane pred vrati v spalnico in se počasi obrne.)*

RUIŠ: Si mi hotel kaj povedat?

*(Kalea pobira karte.)*

Potem pa – lahko noč.

*(Ruiš zastane.)*

KALEA: Vsak dan se igraš z usodo. Premetavaš jo po mizi kot izgubljeno upanje, slepo zagledana v ponižanje se ne zavedaš, da jo v resnici in od zmeraj držiš v rokah. In tako ji vedno znova dovoliš, da se ti izmuzne, da ti kot pozabljena sanja tiho spolzi med prsti. Neobetavno in brez načrta, brez vsakršnega smisla, če človek ne ve, da si svojo usodo izbira sam.

*(Kalea previdno polaga karte na kupček.)*

RUIŠ: Če si res tako zelo pameten, bi moral predvsem vedet, da me nimaš pravice žalit, ker sem konec koncev jaz tista, ki te že deset let pošiljam v šolo.

KALEA: Oprosti, nočem te žalit. Samo odveži mi roke, če ne, si jih bom sam.

RUIŠ: Dobro veš, da te ne razumem, kadar tako filozofiraš!

KALEA: Ne zato, ker me ne bi mogla, ampak ker me nočeš!

RUIŠ: Ti pa nočeš upoštevati, da komaj stojim!

KALEA: Ne bom več pel.

RUIŠ: Kaj? Hecaš se!

*(Kalea odkima.)*

O, ne, ne pride v poštev! Kako bomo pa živel!

RUIŠ: Zdravnika rabi, kako naj ji plačam? Z vso pravico računa nate, ker si edini, ki lahko zasluži. Vsak dan se zahvaljuje Bogu zate ... Ti si njen angel rešitelj in pika!

KALEA: (O sveti gnus!) Od tega se mi že bruha!

RUIŠ: Jaz grem lahko spet čistit, ampak nekdo mora skrbet zanjo. V redu. Pustil boš šolo in ji boš lepo odnašal kahle.

KALEA: Saj lahko hodi, mora hodit.

RUIŠ: Njej povej! Včasih se mi zdi, da bom res znorela od nje. O, kako lažje mi bo, če je ne bom cel dan gledala. Ampak jaz ne morem zaslužiti niti za hrano.

Džemila gre po njegovih stopinjah. Ne, na njiju res ne morem računat ...

KALEA: Name pa kar računaš? Name pa kar vsi računate?! Babica si bo kupila zdravje, oče si kupuje kurbe ... Kaj si boš pa ti kupila z mojim denarjem, kaj, no, kaj?!

*(Kalei postane nerodno. Dolgo molčita. Ruiš zašepeta.)*

RUIŠ: Kakšen dan življenja, morda.

KALEA: Ampak žrtvovanje ni nujno.

RUIŠ: Moje življenje bo sodil samo Bog.

KALEA: Oprosti.

*(Durija se oglasi v sanjah. V istem hipu vstopi Džemila. Očitno utrujena samo priklama v pozdrav. Ruiš odkima, Kalea pospravlja svoje reči. Džemila je oblečena zelo vpadljivo, v kričече, tesno oprijemajoče se oblačilo. Lase ima pobarvane na platinasto blond. Po dolgi in mučni tišini.)*

DŽEMILA: Vidim, da sta me vesela ...

*(Ruiš pospravlja hrano.)*

Sta samo zaradi mene tako zoprna?

RUIŠ: Ne izzivaj in se spravi spat.

DŽEMILA: A zdaj pa še govorit ne smem?

*(Kalea se sleče, da se bo umil nad umivalnikom.)*

Pa kaj ti jaz morem, če starega spet ni?

*(Ruiš se le s težavo premaguje, da ne vzkipi.)*

KALEA: Zapri gobec!

RUIŠ: Mir, oba!

*(Durija se prebudi, zmedeno in prestrašeno.)*

DURIJA: Kdo? Kaj? Kaj je? Kalea? Kje pa sem? —

DŽEMILA: *(narejeno veselo)* O, dobro jutro, babi!

DURIJA: Saj ne vem, če sem spala. Jutro? Če ni sonca, ni jutra ...

DŽEMILA: Če si se zbudila, si spala. *(Sladko.)* A si kaj sanjala?

DURIJA: Sanjala? O, ja! Kaj sem pa sanjala? A sem sploh kaj sanjala?

RUIŠ: Nisi!

DURIJA: Sem! Pa sem, da veš! Sanjala sem, da sem se pogovarjala z angeli ...

RUIŠ: Boš jutri povedala ...

DŽEMILA: Zdaj bo povedala! *(Se dela, da jo zanima.)* Povej, babi, povej ...!

RUIŠ: Ti bo v postelji povedala. Gremo.

DŽEMILA: Jaz že ne bom spala z njo!

*(Dialog med Džemilo in Ruiš poteka šepetaje, da ju Durija ne bi slišala.)*

RUIŠ: Samo da zaspi. Kasneje greš lahko v svojo posteljo.

DŽEMILA: Ne!

DURIJA: Džemila, kje si zdaj? Pridi sem, da ti povem ... Z angeli, bilo jih je ..., joj, se ne spomnim, eden, dva ..., trije? Ne, en, samo en, ampak kakšen ...! Lep, lep je bil ..., ja, kot angel. Ja, seveda, če je bil pa angel. *(Zavpije.)*: A vi sploh slišite, kaj vam jaz pravim? Pogovarjala sem se z angeli!

DŽEMILA: In imeli so takšne čiste, takšne angelske obraze kot ... kot naš Kalea, a ne?

DURIJA: *(navdušeno)* Ja, ja, ja, kako veš?

DŽEMILA: To isto si sanjala včeraj in predvčerajšnjim in vsak dan.

DURIJA: Ne, nisem, ne, tega pa res še nisem ...

RUIŠ: Si.

DURIJA: Ampak kaj so pa rekli, no, kaj so mi rekli? Če veš, da sem sanjala, veš tudi, kaj so mi rekli.

RUIŠ: Da moraš bit prijazna s snaho in se ji moraš opravičit za vsako svinjarijo, ki si jo skuhala, odkar je prišla v hišo. A ja, če ne – bo po tebi.

DURIJA: *(ji pokaže jezik)* Saj vem, da nekega vruga pripravljaš.

DŽEMILA: Mami, a je kaj za jest? U, piščanček!

KALEA: Tisti, ki so te nategovali (celo noč), naj ti dajo še za jest!

*(In ji potegne hrano iz rok.)*

DŽEMILA: Prasec!

KALEA: *(Ruiš)* Pa ja ne misliš, da ima samo enega?

DURIJA: *(smeh)* Bo vsaj vedela, kateri ima daljšega.

RUIŠ: V tej hiši se ne bo noben kurbal!

DŽEMILA: *(mami)* A stari se pa lahko? Pred njim se pa kar tresesh ...

*(Kalea jo udari po licu. Ruiš na enak način Kaleo.)*

RUIŠ: Ženske ne boš tepel!

*(Džemila se smeje.)*

DŽEMILA: Če je on angel, sem jaz Devica Marija!

*(Zdaj se še Kalea smeje. Ruiš udriha po obeh.)*

RUIŠ: Nehajta, nehajta!

DURIJA: *(vrešči)* Pusti otroke, prasica, kaj so ti naredili otroci? Svoje lastne otroke tepe, o, Džafer, kam si gledal?

RUIŠ: Hočeš še ti?

DURIJA: Ne, samo mene ne, nič mu ne bom rekla, tiho bom kot grob!

RUIŠ: Spat, vsi!

*(Džemila se vrže materi v objem.)*

DŽEMILA: Saj očeta ne bo ..., joj, oprostí ...

RUIŠ: *(Kalei)* Ostani pri njej, dokler ne zaspi.

*(Kalea prikima, Durija je očitno zadovoljna. Ruiš odide v sobo.)*

DŽEMILA: *(Duriji)* Lepo spi, babi, ampak to, kar sanjaš, niso angeli, ampak duhovi.

DURIJA: Duhovi imajo drugačne glasove, ampak ti tega še ne razumeš.

*(Džemila gre. Kalea položi knjigo na posteljo, se slači. Čez čas.)*

Drugič ga rajši pripelji domov.

*(Durija vzame knjigo, jo obrača.)*

KALEA: Drugič ...? O, ne.

DURIJA: Pa ja ne boš bral?

KALEA: Samo par strani.

DURIJA: Nič strani. Spala bova, še prej ti bom pa povedala ...

KALEA: Babi, prosim?

DURIJA: To je tisto, kar ti meša glavo. Še dobro, da ne znam brat. Kdo je pa napisal to?

KALEA: Camus.

DURIJA: Camus? Kakšno je to ime?

KALEA: Francosko.

DURIJA: A bereš francosko?

KALEA: Ne, ker je prevedena. Mislim, iz francoskega v naš jezik.

DURIJA: Romski?

KALEA: Katera knjiga je pa prevedena v romski jezik?!

DURIJA: No, katera? Ti hodiš v šolo.

KALEA: Nobena!

DURIJA: Pa še to! Zakaj pa ne?

KALEA: Kdo jo bo pa bral?!

DURIJA: Ja, kdor hoče!

KALEA: Noben noče, ker mislijo, da jim ni treba. Tisti, ki hočejo, imajo pa tako prijazne babice, da jih ne pustijo v šolo.



DURIJA: V romsko bi te že pustila.

KALEA: O, babi, zakaj se delaš, da nič ne razumeš, če ti je vse jasno?

DURIJA: Jasno, da je ta tvoja šola brez veze, če še televizorja ne znaš popraviti.

KALEA: Nisem mehanik.

DURIJA: No, vidiš.

KALEA: Ja, vidim. Rajši mi povej, kaj si sanjala.

DURIJA: Najprej umakni to Kemijo.

KALEA: Camusa.

*(Kalea obdrži knjigo v rokah.)*

DURIJA: No, kako je že? A, ja, ja, prišel je k meni angel, ki je imel moč, saj veš, angeli imajo moč, ki jim jo je dal Bog. No, in je stegnil svoje dolge bele roke proti meni. Jaz sem ga pogledala, no, in v tistem trenutku, ko sem ga pogledala, sem pomislila, zazdelo se mi je, da ga mogoče poznam, da je podoben neki osebi, razumeš? No, in res me je spominjal na ..., no, ja, bil je – tak kot ti.

KALEA: Ne že spet.

DURIJA: Ja, ja. No, in potem mi je nekaj sporočil, razumeš? Nekaj je rekel, odpiral je usta, ampak jaz ga nisem slišala, nisem slišala besed, ker ...

KALEA: Spet ga nisi slišala?

DURIJA: Ne, ker sem se ..., ne vem, zbudila, ali kaj? *(Obupano.)* In prav takrat sem se morala zbuditi! Zmeraj isto, zmeraj isto!

KALEA: Enkrat ga boš slišala.

DURIJA: Misliš?

KALEA: *(se trudi, da bi zvenel prepričljivo)* Ja, enkrat ga boš, sigurno.

DURIJA: Če ne bo prepozno.

KALEA: Nikoli ni prepozno.

DURIJA: To, kar mi hočeš povedat kot angel, Kalea, mislim, ti, v mojih sanjah, a veš ...

KALEA: Jaz nisem noben angel. Obljubi mi, da mi ne boš nikoli več rekla ... To ...!

DURIJA: Mogoče mi pa lahko kar takole poveš, mislim, če se spomniš ...?

KALEA: Ej, babi, medtem ko si ti spala, sem bil jaz buden, jaz sem bil tu, ti pa ... ne vem, v kakšnih sanjah...

DURIJA: Pa res ...

KALEA: Angel nikoli ne bi udaril svoje sestre.

DURIJA: Stisni se. Molila bova.

*(Kalea leže k njej. Durija moli. Čez čas.)*

Moli, da ti bo Bog pomagal.

KALEA: In če ga ni?

*(Zgrožena Durija se hitro trikrat prekriža.)*

DURIJA: Ne smeš tako govorit, ker dobro veš, da je.

KALEA: To, da je, je sicer res enako verjetno kot to, da ga ni, ampak ...

DURIJA: Je!

*(Kalea se tudi pokriža, z nasmehom na ustih.)*

KALEA: Torej, za vsak primer.

*(Durija moli. Kalea strmi v strop.)*

Molimo, da potešimo domotožje po domu, ki ga ni, ki ga nikoli ni bilo. Še v spominu ni nič, samo prazen tek za vozom.

*(Durija ga seveda razume po svoje.)*

DURIJA: Sem ti že rekla, da sem se zmeraj peljala, naša družina je imela svoj voz, nič nisem tekla, in z njim smo prišli vsepovsod, v kraje, o katerih se ti lahko samo sanja. Narobe je samo, da jih nimamo več.

KALEA: *(z rahlim cinizmom)* Svojih vozov, svojih domov bežečih ...

DURIJA: Če so nas pa preganjali! Zmeraj so nas preganjali, kot nas še. Včasih še crknjenega psa nismo uspeli pobrat, tako hitro smo morali bežat. Nikdar, nikdar se ne bi smeli ustavit. Bilo je težko, ampak veliko lepše kot zdaj. Če je bila svatba, če je bil gospodar prijazen, oj, se nam je življenje smejalo. O, ko bi se lahko vsaj še enkrat peljala, pa niti ne sanjam več o tem ...

KALEA: Kako uiti dnevu brez brce, brez kruha. O, bedne sanje!

DURIJA: Na svetu sta samo dve vrsti ljudi, eni so lačni, drugi siti.

KALEA: Ah, moja mati je dobra, pismena pa bi lahko bila, ha, ha, ha. Lepa pesem?

*(Durija se ne strinja.)*

Zate bom napisal eno veselo – z vonjem po visoki travi.

*(Durija nadaljuje molitev. Kalea strmi v strop. Čez čas.)*

KALEA: Babi, angeli so beli, jaz pa sem črn ...

*(Počasi se zasliši glasba, melodija je tista, ki jo je prej pel Kalea, le harmonija je zdaj mogočnejša, angelska. Počasi zatemnitev.)*

## **Drugi prizor**

*(Zgodnje jutro, čez nekaj ur. Ruiš naslonjena na mizo spi. Vhodna vrata se počasi odprejo, vstopi Džafer. Se že pri vratih opoteče. Ko odlaga violinsko škatlo, udari z njo ob stol. Zakolne. Ruiš se ne premakne. Džafer jo pogleda. Glasno šepeta.)*

DŽAFER: Čaka ..., ona spet ..., ššššššt, šššššt, da je ne ...

*(Tava skozi prostor, se tik pred posteljo, na kateri spita Kalea in Durija, ob nekaj spotakne. Mastno zakolne, pobere knjigo, bere fonetično, pa še narobe.)*

Cr-am-pus. Crampus. Ne, C-am-us. Kaj? C-a-m-u-s. Madona, da je Camus. Kaj je to Camus? G-nus. G-n-us? G-nus? G-nus.

*(Požuga Kalei.)*

Ti baraba, ti!

*(Smeh. Knjigo s težavo zatlači v zadnji žep.)*

Angelčki spijo, angelčki smrčijo ...

*(Jima popravi odejo. Se spet obrne k Ruiš.)*

Ona bo pa kar ..., o, ne, ne bo, ker ...

*(Kalea stegne roko, da bi mu iz žepa potegnil knjigo, v tistem hipu Džafer odtava do vode, pije, se polije.)*

Jo bomo mi ..., ja, ja ..., takoj ...

*(Se postavi nad Ruiš.)*

Stara ..., *(smeh)* stara moja ...

*(Kalea dvigne glavo, Durija ga potegne nazaj. Džafer ne ve, kako bi prijel Ruiš, motovili z rokami nad njo, da bi jo dvignil. Ruiš se še vedno ne odziva.)*

Ona čaka, čaka, čaka junaka, ki jo bo odnesel ...

Uf, težka ..., greva, rokice gor, lepo gor, ne, gor, ne dol, gor, tako ja ... No, pa gremo ...

*(Džafer je uspel naložiti Ruiš okobal na ramena in sedaj stopi z njo proti vratom, napačnim.)*

No, no, no ... tja ... Od tam smo prišli, gremo pa – tja, tja, tja ...  
*(Zapoje, improvizira melodijo.)* Tja, tja, tja, la, la, la, tja, tja ...

*(Ko začne že skoraj plesati z Ruiš, ta udari po njem.)*

RUIŠ: Pusti me, pusti me ..., prasec!

DŽAFER: Oj, joj, joj, kaj sem ti pa ...?

RUIŠ: Pusti me, pusti me ...!

DŽAFER: Ne, ne, nič hudega nisem, ej, ej, ej ..., nehaj, ženska ..., nehaj ...

*(Ruiš se izvije na tla.)*

RUIŠ: Fuj, kako smrdiš, smrdiš ...!

DŽAFER: Se bom umil ...

RUIŠ: *(se zažene vanj)* Po kurbi smrdiš, prasec!

*(Kalea se hoče dvigniti iz postelje, Durija ga vleče nazaj.)*

DŽAFER: Po kakšni kurbi?

RUIŠ: Kurbi! Tvoji kurbi, kurbir zajeban!

DŽAFER: Tako pa ne boš govorila z mano, ne, o, ne ...

RUIŠ: Pa bom, pa bom ...!

*(Jo odriva od sebe, Ruiš se zaganja vanj.)*

DŽAFER: Ne boš, ne boš! Raje nehaj, ker če te jaz primem! Grizeš, prasica, grizeš!

RUIŠ: Kaj pa hočeš, da ti še noge in rit polížem, to, to svinjsko, smrdljivo rit, ki jo namakaš v njenem dreku!

*(Džafer jo udari, enkrat, dvakrat ... Kalea se dvigne, Durija ga vleče nazaj.)*

KALEA: Pusti mamó, pusti mamó!

DURIJA: Kalea, ne smeš očeta!

*(Džafer brca Ruiš, Kalea grobo odrine Durijo in se zažene vanj.)*

KALEA: Gnoj, ne pa oče!

*(Džafer sune Kaleo, da odleti.)*

DŽAFER: Ti mi boš, ti malo ščene ...?!

RUIŠ: Pusti otroka, svinja, ti svinja pijana, pusti otroka!

*(Kalea se dviguje.)*

DURIJA: Ne očeta, ne smeš očeta!

KALEA: Ne maram takega očeta.

DURIJA: Kalea, ne! Kalea, za kriščevo voljo! Nehajte, vsi nehajte!

*(Durija vrešči, da para ušesa. Džemila se pojavi na vratih spalnice.)*

DŽAFER: *(Kalei)* Te je našuntala, prasica, te je našuntala, prasica? Priznaj!

*(Ruiš se spet zažene v Džaferja.)*

RUIŠ: Saj vsi vejo, da se kurbaš!

DŽAFER: Zapri gobec!

KALEA: *(mirno)* Ne bo zaprla, ker nima gobca.

RUIŠ: Zajeban, ti zajeban ..., ušivec, pesjan zajeban ... kako si upaš ...?!

DŽAFER: Nehaj, nehaj ..., če ti rečem ...

- RUIŠ: Izgini! Izgini tja, kjer si bil, in ostani pri njej, nočem te več videt, nikdar, nikdar več!
- DŽAFER: Molči in mi daj jest.
- RUIŠ: Noč za nočjo ga čakam, cele noči ga čakam, ob šestih zjutraj pride domov in se dela, kot da ni nič, kot da je vse v najlepšem redu ... Pa ni, pa ni, pa ni!
- DŽAFER: Nehaj, baba, in mi daj jest. Jest, slišiš.
- DURIJA: Saj je prinesel Kalea ...
- DŽEMILA: Mama, ne!  
*(Džafer sedi za mizo in čaka.)*
- RUIŠ: Saj nisem nora, jaz mu bom dajala jest, on bo pa denar zapravljaj za kurbe.
- DŽAFER: Kakšen denar?!
- KALEA: Moj denar!
- DURIJA: Ne, Kalea, ne, ne, ne ...
- DŽAFER: Čigav denar? Si upaš še enkrat ..., si upaš?
- KALEA: Moj denar, jaz sem ga zaslužil.
- DŽAFER: *(Duriji)* On ga je ..., slišiš, si slišala to?! Če ga je zaslužil, ga je pri meni, ga je zaradi mene. *(Kalei.)* Razumeš to?! Razumeš? Če ne bi bilo tvojega predragega očkota, bi ti mojo rit kdaj kaj zaslužil! Še za sekret papir ne bi zaslužil! Ti revše usrano, če si sploh znaš obrisat rit? *(Smeh.)*
- DURIJA: Džafer, no.
- DŽAFER: Če ne bi bilo mene, bi ti lahko svoji dragi mamici popevčkal uspanke za lahko noč, živemu bogu se še sanjalo ne bi, da sploh znaš čivkat. In potem bi si ti svoje popevčkanje lahko mirno v ritko zataknil, ker te živ krst ne bi povohal. Če ne bi bilo tega, ki ga danes zmerjaš *(se bije po prsih)*, bi se danes figo topli menandžerji zate.

DURIJA: Menan..., menandžeraji ...? (*Džemili.*) Kaj so to me..., menandžerarji?

(*Džafer jemlje denar iz žepa in ga polaga na mizo, vedno bolj groteskno.*)

DŽAFER: Ne bi bilo zdaj tehle dinarčkov, ne, ne ...!

Ne bi bilo novega štedilnika, ne bi očka kupil nove obleke, hladilnika, tepiha, radia, televizorčka, ne, ne, ker ne bi bilo činči-linčija!

KALEA: To ni vse.

RUIŠ: Kaj?

DŽAFER: Vse je.

KALEA: To ni niti pol.

RUIŠ: Ostalo je dal kurbi! Doma lahko stradamo, mama mu umira, komaj smo si malo opomogli ... On pa vzdržuje mlado kurbo.

(*Ruiš grabi po bankovcih, ki so še na mizi, ostale je Džafer medtem že pospravil v žep. Džafer jo grobo odrine.*)

DŽAFER: Ti si kurba, čigav kruh pa žreš vsak dan?!

DŽEMILA: Kaleev. Vse, kar si kupil, si kupil z denarjem, ki ga je zaslužil on.

DŽAFER: Še ena koklja se je oglasila! Od kod si se pa ti vzela? Še ena lisica, še ti, hijena? Same hijene za vrat?!

DŽEMILA: Saj te noben več ne pokliče. Če ne bi bilo Kalee, tudi ti ne bi imel komu špilat.

(*Džafer zavpije in obrne mizo ali razbije stol ali ... Dolga tišina. Duriji.*)

DŽAFER: Imaš še ti kaj? Boš še ti kokodakala, ko-ko-ko-ko-ko...

DURIJA: Spat pojdi.

RUIŠ: V mojo posteljo že ne, naj gre k svoji kurbi, naj si obesi njeno p... za vrat.



*(Džafer jo brčne z vso močjo, Kalea in Džemila skočita nanj in ga počasi in z veliko težavo obvladata. Sliši se samo njihovo sopenje, Ruiš joče in stoka od bolečin, Durija hlipa in se pokriva čez glavo. Zatemnitev.)*

### **Tretji prizor**

*(Jutro, ne dolgo zatem. Kalea kleči ob materi, ki vročična in brez zavesti leži na nekakšni žimnici na tleh. Na mesta, kjer je bila pretepena, ji polaga obkladke iz zelišč in komaj slišno poje. Džemila spi na postelji ob Duriji.)*

**KALEA:** *(tiho poje)*

Razpela sem zibel pod slivo  
in detetu je dobro.  
Dežek rosi, okoplje ga.  
Listje pada, pokrije ga.  
Pride koza, podoji ga ...

**DURIJA:** *(čez čas, šepetaje)* Opravičit se mu boš moral, tvoj oče je.

**KALEA:** Veter dahne, zaziblje ga.

Spančkaj, sine, mirno spančkaj,  
ubogaj mamu in ne joči.

**DŽEMILA:** *(jezno)* Jaz spim!

**DURIJA:** Jaz pa ne!

*(Ruiš stoka in nekaj nerazločno momlja.)*

**KALEA:** Primitivnež, še steklega psa ne bi smel tako pretepst, ne pa svoje žene ..., primitiven, zarukan Cigan!

**DURIJA:** Gadžovani pa kaj takega ne delajo, kje pa! Ampak oni so pametnejši, ker se koljejo na skrivaj. Kažejo si lep obraz, v resnici pa prodajajo drek v celofanu, marš!

DŽEMILA: Tiho, jaz hočem spat!

DURIJA: Spi, ali se pa razpoči.

KALEA: *(Džemili)* Ne, vstani, jaz moram v šolo.

DŽEMILA: Slabo mi je ...

DURIJA: Pa bi mislila, ko ti je bilo lepo.

DŽEMILA: A ne razumeš, da ...?!

*(Džemila steče ven, Kalea presenečeno gleda za njo.)*

KALEA: Madona! *(Duriji.)* Ampak danes pa res moram ...

DURIJA: Pusti že to blesavo šolo, saj nisi rojen za šolo.

KALEA: Kdo je pa rojen za šolo?

DURIJA: Gadžovani, njim paše sedet med štirimi stenami. Ti pa si Cigan.

KALEA: In imam zato opičje možgane?

DURIJA: Pisat in brat znaš, izračunat, koliko imaš v žepu, tudi, kaj še hočeš? Pokaži mi enega, ki mu je koristilo, da je vedel več od drugih!

KALEA: Opice so naredile v milijon letih ogromen razvoj, Cigani pa naj bi ostali na stopnji primitivcev še naslednjih bilijon let? Ne, hvala.

DURIJA: Če ti je dal Bog glas, ki ga hočejo ljudje slišat, res ne vem, zakaj ne bi z njim zaslužil in pomagal sebi in drugim?

KALEA: Tri leta živite od mojega petja, zdaj naj pa še kdo drug pomaga. Jaz bom šel študirat!

DURIJA: Ja, in kdo te bo vzel v službo? Kateri gadžo bo pa hodil k črnemu Ciganu po zdravje? *(Smeh.)*

Si predstavljaš, pride beli gadžo k Ciganu, ki sedi za mizo v čisto beli, čisti halji, in mu reče: Gospod doktor, pomagajte mi, glava me boli ... *(Smeh.)*

Si predstavljaš, on reče njemu: Gospod doktor! Gospod doktor! in se mu prikloni, prikloni se mu, gadžo se prikloni Ciganu! On prosi njega, on njega!

Ojoj, joj, saj to še ni videl svet, gadžo prosi Cigana, Cigana, on Cigana ...?!

*(Duriya ne more ustaviti smeha. Iz sosednje sobe zarenči Džafer.)*

DŽAFER: Tišina!

KALEA: Kar govoriš, bo enkrat čisto vsakdanja stvar.

DURIJA: Bo prej konec sveta!

KALEA: Svet in človek (res) nista eno in isto, ampak mogoče je to samo navidezno.

DURIJA: Že ko pridejo na svet, imajo riti lepo na toplem in na suhem! To je tudi edina razlika med nami in njimi, ampak kapitalna.

KALEA: Možgani mi pokajo, ko to slišim.

DURIJA: Mene pa boli duša zate. Poslušaj me, ker ti samo dobro hočem. Če bi Bog res hotel, da greš študirat, bi dal tvoj glas Džemili, ne pa tebi, ni res?

KALEA: Vedno ko misliš na denar, si brihtna!

*(Duriya vleče odejo z nog, kaže povoje.)*

DURIJA: Uf, hudič pasji, kako me trga ...! Ne vem, če bom dočakala to prekleto operacijo. *(Sladko.)* Pomagaj mi, Kalea.

*(Kalea pokaže proti vratom, kjer spi Džafer.)*

KALEA: Dobro veš, da je šla tvoja operacija za njegove babe!

DURIJA: *(skoraj veselo)* O, da se nisem prej spomnila! On ima čike ...!

KALEA: Tega pa nočeš slišat?

DURIJA: Bodi priden in prinesi babici cigarete.

KALEA: Take šope denarja meče v luft, celi gostilni plačuje pijačo, tista baba ga vsak dan v novi obleki čaka pri šanku. Zdaj ji že avto obljublja. Tam se slini, doma pa renči. Jaz ne bom več plačeval njegovih kurb!

DŽAFER: Če se jaz dvignem!

*(Vstopi Džemila, zelo je izčrpana, se sesede za mizo. Čez čas.)*

DŽEMILA: Mi daš malo vode?

*(Kalea ji natoči kozarec. Durija ju gleda. Kalea čez čas.)*

KALEA: Kaj ti pa je?

DŽEMILA: Ah, nič ...

DURIJA: Nič, ja, nič, ko se bo začelo cmerit in plazit po hiši, bo tudi nič?!

DŽEMILA: Nehaj.

KALEA: *(zgroženo)* Kaj – otrok bo rodil otroka?

DURIJA: Kahlo, hitro!

DŽEMILA: Če boš tu srala, bom še enkrat bruhala. Pojdi na stranišče, saj ni daleč.

DURIJA: Če pa ne morem.

DŽEMILA: Zdravnik je rekel, da ti bo bolje, če boš hodila.

DURIJA: Prekleti šarlatan, kdo mu je dal papir?!

KALEA: *(Duriji)* Misli si, da greš na travo.

*(Durija prikima. Vstopi Džafer.)*

DŽAFER: Kaj je, srake? Celo jutro krakate, kra, kra, kra ...

*(Duriji.)* Si dobro spala?

DURIJA: Odlično!

Bi mi kdo ...?!

*(Kalea ji poda palice.)*

DŽAFER: In kaj pravijo angelčki?

DURIJA: Da se nehaj zajebavat!

DŽAFER: Majko, če pa še v nebesih ne poznajo olike, se ti pa res ne splača umret.

*(Džemili, ki srepro strmi predse.)*

Vodo.

*(Ji pomoli kozarec, ki je na mizi. Džemila nič. Kalei.)*

Ti pa odnesi mamu v sobo.

DURIJA: Ja, bo imela vsaj mir.

*(Spet Džemili.)*

Slišiš, punči? A moram na pismo?

DŽEMILA: Natoči si.

DŽAFER: Kaj?! To te uči tvoja mama?

DŽEMILA: To me učiš ti.

DŽAFER: Kaj si rekla?

DŽEMILA: Kar si slišal!

*(Durija se vleče do vrat. Kalea zelo pozorno spremlja Džemilin in Džafferjev dialog.)*

Sam si natoči, mi nismo tvoji sužnji, pojdi k njej, naj ti ona nataka, naj ti pere, lika, mama ne bo več delala tega!

DŽAFER: A si ti njen advokat? Mislim, da zna ona sama povedat, kadar ima kaj povedat.

KALEA: Če bo sploh še kdaj govorila.

DŽAFER: Vodo sem rekel!

DŽEMILA: Ne bom!

*(Džafer se dvigne, Džemila se ustraši in se stisne v kot.)*

DŽAFER: Pa še kako boš, če te jaz ...

DŽEMILA: *(iz čistega obupa):* Daj, daj ... *(se prime za trebuh),* še uslugo mi boš naredil. Kaj čakaš? Brcni, to znaš ...

*(Kalea se postavi čisto blizu. Džafer in Kalea se gledata. Potem Džafer Džemili, kot da ni bilo nič.)*

DŽAFER: Kaj noriš, kaj sem ti pa naredil? Sem ti kaj naredil?! Natoči mi vode in mi daj mir.

*(Džemila steče ven, Kalea za njo. Na vratih skoraj podreta Durijo, ki prihaja noter.)*

DURIJA: Kdo spet nori?

*(Džafer si natoči in pije.)*

DŽAFER: Ne sekiraj se, majko, vse bo v redu.

DURIJA: Ja, ob svetem nikoli!

DŽAFER: S Kaleo imava ob desetih sestankih z nekim gadžovanom, ki ima velik studio.

*(Durija leze na posteljo. Džafer vzame piščanca iz hladilnika.)*

DURIJA: Kaj je to sto-dio?

DŽAFER: Studio!

DURIJA: Kaj se dereš? Saj slišim, sto-dio. Imam še svoja ušesa.

DŽAFER: *(skrije smeh)* No, stodio ..., mislim, studio, to je tak prostor, razumeš, kjer bo Kalea snemal. Razumeš? Da ga bojo ljudje potem poslušali.

DURIJA: Saj ga že poslušajo.

DŽAFER: Ja, ampak potem ga bojo pa še po radiu pa po televiziji pa njegove plošče bojo kupovali. Kalea bo postal slaven, mi bomo pa imeli denar, ogromno denarja! Najmanj za deset tvojih operacij denarja.

DURIJA: Niti za sto operacij ga ne dam!

*(Džafer začne jesti.)*

DŽAFER: Majko, ne razumeš ...

DURIJA: Seveda razumem, Kaleo misliš prodat gadžovanom. Zato pa misli samo še na to butasto šolo. Zato noče več pet!

DŽAFER: Kaj?!

DURIJA: *(zmedeno)* Kaj, kaj?!

DŽAFER: Kalea noče več pet?

DURIJA: *(se spreneveda)* Da noče ..., kdo je to rekel?

DŽAFER: Ti! Rekla si, da ...

DURIJA: O, ne, to pa ne!

DŽAFER: Je to tebi povedal?

DURIJA: *(se trudi, da bi zvenela prepričljivo)* Meni? Ja, kdo pa meni kaj pove? Saj vse skrivate pred mano, vsako najmanjšo stvar.

DŽAFER: Rekla si, da je Kalea rekel ...!

DURIJA: *(jezno)* A zdaj se bomo pa šli, kdo je kaj rekel?! Važno je, kaj je kdo naredil, ne pa kaj je rekel. Ko se boš nehal kurbat, boš lahko še kaj rekel, do takrat pa molči, ker mi tako ali tako samo serješ na glavo!

DŽAFER: *(smeje)* Bog te nima rad! Sem mislil, da ti je prav, da ne spim več s svojo ženo.

DURIJA: To ni moja stvar.

- DŽAFER: Pa še kako je tvoja stvar. Zmeraj, ko sva ..., ampak zmeraj si se kakšnega vruga spomnila. Če nisi umirala od žeje, si pa od bolečin, če nič drugega, te je pritisnilo na sekret. Odkar sem jo pripeljal, pljuvaš nanjo.
- DURIJA: To ni ženska zate! Coprnica je, na lastne oči sem videla, kaj je počela ...
- DŽAFER: Kaj, no, kaj? Povej, povej že enkrat!
- DURIJA: *(se za hip zmede, potem)* Kaj mene sprašuješ? Njo vprašaj!
- DŽAFER: Je nimam kaj vprašat, ker ne ve. Ti si tista, ki vse veš, ki imaš vse pod kontrolo – kdo je sral, kako trdo in zakaj danes ne!
- DURIJA: Otroka je dobila čisto na svojo stran. Pazi, da te ne bosta zasovražila za vse življenje, samo to pazi!
- DŽAFER: Preklete babe! Ampak zmerom, vsak dan moraš nekega vruga skuhat, nisi zdrava, nisi zdrava, če ... Ne, ne bom! Ne boš me, danes me pa ne boš!  
Danes moram ...! Miren sem, čisto sem miren ... Nič mi ne moreš.
- (Vstane, gre do vrat, Durija ga gleda, se obrne.)*
- DŽAFER: Kaj buljiš?
- (Pospravlja hrano.)*
- Boš jedla?
- (Durija ne odgovori.)*
- Nehaj paničariti, ker nam ne gre slabo, zdaj pa res ni razloga za strah. Ta menadžer, ta človek, ki bo prevzel naše posle, je bajno bogat in človek na mestu.
- DURIJA: Ne samo, ko te vidi črnega pred sabo, že ko stopi v temo, se gadžo prime za žep.
- DŽAFER: Ne, ta tip je res nekaj posebnega, z njim se lahko mirno pogovarjaš, gledava si naravnost v oči in nobenemu ni nerodno. Morala bi ga



videt, kako se trese od navdušenja, ko sliši Kaleo, uživa kot majhen otrok, pleše in se smeje. Prepričan je, da bojo ljudje ponoreli, ko ga bojo slišali pet. Hitro sva se zmenila. Če Kalea daje svojo dušo, ko poje, je to treba plačat. O, jaz nisem idiot! Če jaz nekomu pomagam, mi bo to plačal, danes je biznis!

DURIJA: Mi nikoli nismo prodajali otrok, niti ko smo crkavali od lakote!

DŽAFER: *(zmedeno)* Saj ga ne prodajam, on kupuje samo pravico ...

DURIJA: Pravico do tvojega sina!

DŽAFER: Pravico do njegovega petja ...

DURIJA: To je isto! V redu, če se že moraš kurbat, ampak da si se na ta način spentljal z gadžovani!

DŽAFER: Ne razumeš, to je biznis!

DURIJA: Že celo življenje crkavam zaradi njihovih biznisov! Še za svoje ne znajo skrbet, pa bojo nam Ciganom pomagali, norec, ti si res norec ...! Če ti računaš na dobiček, bo njegov stokrat večji. O, Kalea, Kalea moj ...!

*(Durija v jok.)*

DŽAFER: Nehaj se cmerit, saj sem jaz Cigan, ne on! In če me bo on hotel ociganit, bom jaz njega še bolj! Majko, no, fifty-fifty bova delila. Denarja bomo imeli kot pečka! Kupil bom avto, da te bom vozil, tako dolgo srebrno limuzino. Zate, samo zate, majko. Sploh ne boš rabila operacije, povsod te bom peljal, majko, nikdar več ti ne bo treba hodit. Zdaj boš tudi ti gospa, vozila se boš kot gospa ... Spet boš videla svet ...

DURIJA: *(skrušeno)* Zdaj si me pa res potolažil.

*(Kalea in Džemila prideta nazaj.)*

DŽAFER: Kaj je zdaj to? Zamudila bova, pripravi se.

*(Džemili.)*

Pospravi tole in ji skuhaj kakšen čaj.

*(Kalei.)*

Slišiš? Pa kaj je danes to?

Mislím, da je zelo resen, saj si videl, v kakšnem avtu se je pripeljal.

*(Džemila pospravlja po mizi. Kalea zamenjuje obkladke materi. Džafer položi bankovec na mizo. Džemili.)*

DŽAFER: Na, da boš šla po tablete.

DŽEMILA: Kakšne tablete?

DŽAFER: Kaj jaz vem, kakšne tablete, v lekarni bojo pa ja vedeli ..., aspirin ali ...?

DŽEMILA: Zdravnika rabi, ne pa ...

DŽAFER: Obe ga rabita, za svoji nori glavi!

DURIJA: Jaz bi tudi čaj.

*(Džemila stopi do štedilnika. Džafer vzame violino. In začne igrati. Zaigra melodijo, jo variira.)*

Ta bo hit! Že vem, kako jo bomo posneli ... Trobenta manjka, ampak v studiu imajo že takšne aparate ..., danes že vse naredijo. Samo človeškega glasu ne, tega pa nikdar ne bojo. O, ponoreli bojo, ko te bojo slišali.

Majko, a sem lahko ponosen na svojega sina?

DURIJA: Moraš bit ponosen, če že jaz na svojega ne morem bit.

*(Mučna tišina, potem Džafer spet zaigra.)*

Mogoče bi bilo pa boljše tako ...

DŽEMILA: Res nimaš srca?!

DŽAFER: S Kaleo se morava pripravít. Tvoj brat bo postal slaven.

KALEA: Pozabi – je naslov moje zadnje pesmi.

DŽAFER: Kaj?

KALEA: (*mirno*) O tem, kako grem zdaj v šolo.

DŽAFER: Ne se hecat z mano.

(*Se gledata, Džemila se tudi obrne, Durija prisluhne. Kalea molči.*)

Z mamó bo v redu, boš videl. Saj če bo treba, bomo poklicali zdravnika ...

KALEA: Včeraj sem bil zadnjič s tabo.

DŽAFER: V gostilni, ja. (*Veselo.*) Od zdaj naprej gremo pa samo še v studio in na koncert!

KALEA: Ne grem!

DŽAFER: Ti si nor, ta tip je zadetek na loteriji! Iz tebe bo naredil zvezdo, čez noč ti bo naredil kariero. Vsak dan bi mu moral roke poljubit za to.

DŽEMILA: Ti mu jih boš še polizal, če te kaj poznam!

DŽAFER: Prasica, se bova že še pogovorila! (*Kalei.*) Niti-besede več! Pripravi se.

KALEA: Ne bom! Ne bom več pel, razumeš?! Jaz bom šel študirat!

DŽAFER: Spet si začel! Študiral bi? Kaj ne poveš?! Saj boš šel študirat, zaprli te bomo v studio, in to za vsako pesem posebej, in boš lahko študiral, dokler boš hotel, dokler je ne boš naštudiral. Ker če boš bolje študiral, boš lepše pel!

Zdaj pa, da te ne slišim več! Delal boš samo tisto, kar ti bom jaz rekel!

KALEA: Ne bom!

DŽAFER: Pa še kako boš! Ti boš pel, jaz bom pa dirigiral.

KALEA: Dirigiral in kasiral boš samo še v prazno!

DURIJA: Ne, Kalea, ne ..., ne, o, ne ... Kaj bo mama brez tebe?

*(Kalea zaloputne vhodna vrata za sabo. Durija pa v jok.)*

Za kriščevo božjo voljo! Kalea, Kalea, ne, pridi, Kalea ... Kaj bomo mi...?

Kako bomo mi ...? Kalea, sonce moje, Kalea ...!

DŽAFER: Ne deri se, saj nima kam, čez pol ure bo že nazaj.

DURIJA: Kaj pa če ga ne bo nikoli več. Kaj bomo pa jedli? In ko bo prišel otrok na svet? Kako bomo živeli? Pa še ta otrok!

*(Džemila zahlipa in steče v sobo.)*

DŽAFER: Otrok? Si rekla otrok? Kakšen otrok?

DURIJA: Nič nisem rekla.

DŽAFER: Slišal sem, da si rekla ...

DURIJA: Ne vem, kaj si ti slišal, ampak jaz nisem govorila o nobenem otroku.

*(Džafer poklekne ob Ruišino "posteljo".)*

DŽAFER: Otrok? Noseča je? Ruiš, Ruiš ...

DURIJA: Pa še kaj! Že skoraj eno leto je nisi ..., pa bo noseča!

DŽAFER: Ja, kdo pa jo je?

DURIJA: Sveti duh! Ti si pa res idiot!

DŽAFER: Jaz čisto nič ne razumem.

DURIJA: Saj pravim, da si idiot.

*(Džafer vzame violino in začne igrati. Melodija para dušo in srce. Počasi zatemnitev.)*

## DRUGO DEJANJE

### Četrty prizor

*(Minilo je nekaj mesecev. Prostor je isti, le da v njem ni več televizije, hladilnika, štedilnika, preproge in drugih novih stvari. Duriya na svojem divanu kot vedno. Džemila, ki ima sedaj že precej velik trebuh, premika postaje na radiu, glasba buči in hrešči, Džemila ob njej prepeva in pleše. Zdaj ima že skoraj svojo – črno barvo las.)*

DURIJA: *(zelo glasno)* Za kriščevo voljo te prosim, ugasni, ugasni ...!

*(Džemila odkimava v ritmu glasbe, poje melodijo.)*

Ušesa mi bo razneslo! Slišiš, znorela bom.

DŽEMILA: Poslušaj tole ... O, kaj je super!

DURIJA: Džafer, jaz ne morem več. Hiša se bo podrla, Džafer, hiša ..., slišiš?! Jaz bom, o, konec me bo, Džemila, prosim te.

*(Si pokrije glavo z blazinami. Džemila spet spremeni kanal. Poročila.)*

DŽEMILA: Prekleti nakladači, lažnivci, fuj! Pejte u p. m.!

*(Spet glasba, tehno hrešči.)*

DURIJA: Nehaj, rodila boš, Džemila, slišiš – otrok ..., madona, a si pijana?!

*(Džemila se ne zmeni zanjo. Duriya se skuša postaviti na noge, se kremži v bolečini.)*

Džafer! Džemila, a ti sploh veš, kaj počneš?!

DŽEMILA: Ta ti pa mora bit všeč, pridi plesat ...

Pleši babi, to je zadnji ples, glej, kako je dobra muzika, ful dobra, babi ...!

*(Džemila vzame Durijino palico, tolče z njo po postelji, po mizi v ritmu, pleše.)*

DURIJA: *(na robu obupa)* A ga hočeš ubit in še mene, Džafer, Džafer, ne vidiš, kaj ti dela otrok ...?!

*(Džafer se napol slečen pojavi med vrati.)*

DŽAFER: Ugasni!

DŽEMILA: Jutri ne bo več muzike, babi ..., nikdar, nikdar več!

DŽAFER: Ugasni!

*(Džemila se ozre. Počasi se ustavi in potem utiša radio.)*

Ugasni ga.

DŽEMILA: A ga ne bi mogli poslušat, dokler ...?

DŽAFER: Ne!

*(Džemila stoji ob radiu.)*

DURIJA: Moraš pazit na otroka, jaz se ga tako veselim.

DŽEMILA: Pejte vsi u tri krasne!

DŽAFER: *(Džemili)* Naredi rajši kaj za jest, nekaj skuhaj.

DŽEMILA: Ti skuhaj!

DŽAFER: Kako se pa pogovarjaš z mano?!

DŽEMILA: Kaj naj ti skuham? Luft? Vodo? Ja, mogoče bi pa zrak v vodi?

DŽAFER: Ne izzivaj, ker te bom ..., tudi če si ...

DURIJA: Džafer, ne! Ne smeš, Džafer!

DŽEMILA: Luft z vodo? V redu, ni problema! Saj znam, vse znam. Boš videla, babi, boš videla, kaj ti bom skuhalo.

*(Džemila se požene k omari, ven meče prazne vrečke in posode. Vzame posodo, nataka vodo, jo postavi na nekakšen grelec.)*

Boš juho? Hočeš župco, babi, ali bi rajši pohan zrezek, ne, ti imaš rajši piščančka, na, boš videla, kako je dober, boš videla, kako dobra kuharica sem, odlična, če imam – znam, boš videla. Kako bo to dobro ..., u, še tvoji angelčki bi jedli, če bi prišli. A jih povabimo? Povabimo jih, nočeš? Jih jaz povabim na žur, babi? Na žur do jutranjih kur!

*(Ji nese prazen krožnik, ga položi na posteljo.)*

Jej, ni vroče, uf, kako diši, poskusi. Boš še solatko, papričico zraven? Vse imamo, za vse, glej vitaminčki za tvoje stare kosti ... Babi, kaj pravijo, a so zadovoljni tvoji angelčki, zdaj morajo bit zadovoljni, kaj pravijo?

DURIJA: Džemila, ne več, ne več. *(Džafferju.)* Meša se ji.

DŽEMILA: Ne smeš tako govorit babi, jaz ti kuham, jaz skrbim zate, ti pa tako, ne, ne, ni v redu, zmeraj si bila nehvaležna.

DURIJA: Mora kaj bit ... Bom jaz kaj našla ...

*(Leze s postelje, se prime za srce, vendar noben ne opazi njene bolečine. Se sesede nazaj na posteljo.)*

DŽEMILA: Kaj boš našla, a zdaj ti pa tudi meso ne diši več? O, ti, ti, kako si ti razvajena!  
Kakšen želodec pa to imaš? Samo najboljše, vedno samo najboljše?

*(Džaffer prime Džemilo za roke in jo ustavi.)*

DŽAFER: Nehaj, nehaj ...! Ne se hecat, ne na ta način, Džemila, slišiš, Džemila?

DŽEMILA: Pusti me, pusti me ..., pusti me, če kuham, a ne razumeš? Ne razumeš?  
Ne, on ne razume!

*(Se mu iztrga. Džaffer ne ve, kaj bi, Durija sede nazaj na posteljo.)*

Zakaj se pa nočeta igrat?! Dajmo se malo igrat, igraymo se, da je vse v redu, da je super ...! Da je tako, kot je bilo včasih, saj ni nič narobe, super je! Vse imamo, še drugim lahko damo, glej, koliko je,

vse je polno, vse omare so polne hrane. Nočeta? O.K., meni je prav, pa nič – nič ne bomo – so rekli, da niso lačni, so rekli, O.K., meni je prav. (*Zavpije.*) Meni je vse prav!

(*Začne pospravljati stvari, posodo nazaj v omare, pobira vrečke ... Džafer sede za mizo in jo gleda. Potem gre in spet vključi radio, tiha glasba.*)

DŽEMILA: (*čez čas*) No, če ne bosta jedla, mi pa vsaj povejta, kdaj bo prišel Kalea ... iz šole, mislim, kdaj bo Kalea prišel iz šole? Če vesta seveda, če slučajno ... vesta?

DURIJA: (*s težavo izgovori*) Džafer, naredi nekaj z njo.

DŽEMILA: Kaj je zdaj narobe, ja, kaj sem pa zdaj spet narobe ...?

(*Džafer prime radio in ga sune po tleh. Durija zakriči. Džemila se ustavi.*)

Bravo!

(*Narejeno, teatralno oponaša babico.*)

Ja, kaj boš pa zdaj? To je bilo še edino ..., ojoj, kaj? Kaj boš pa zdaj prodal?

Sebe? (*Smeh.*) Kdo te bo pa kupil? Babico? O, ne, nje pa jaz ne dam, za noben denar ne! Kdo še ostane? Mama? Na žalost ni več interesantna. Jaz?

Ja, jaz. Samo še mene lahko prodaš.

DURIJA: Ne, Džemila, ne.

DŽEMILA: Hecam se, babi, samo hecam se, saj veš, da noben ne mara nosečih.

DURIJA: Ni okusno, kar počneš.

DŽEMILA: Pa se tako trudim! Ni okusno, praviš, bomo pa kaj drugega, saj ni treba ...

(*Čez čas.*)



Ja, ampak, moramo nekaj jest, če ne, bomo umrli in potem nas ne bo več, ojoj, kako bi bilo to žalostno. Kaj si rekla, babi? Še angelčki bi jokali? Jaz sem prepričana, da bi, saj praviš, da so tako fajn, lepi, beli ... Zato moramo jest, želodec hoče svoje, kriči, se krči, kruli, zvija, cvilijo čreva ... Uf! Joj!  
Uf!

DURIJA: Nehaj, prosim te, nehaj.

DŽEMILA: Saj bi, ampak ... Spomnila sem se, rešitev, našla sem rešitev! Kaj pa če bi, mislim, zakaj ne bi malo, še malo drug drugega požrli, če nam ni nič boljšega, nič drugega preostalo? Ne? Mislim, če ni nič drugega, kar bi bilo še okusno? Pa naj vsak sam sebe poskusi, mogoče je pa to bolj zdravo, tako malo sebe požret, za zajtrk, kosilo ..., večerjat tako ali tako ni več moderno, pa bomo nekako prišli "skoz", za danes, za jutri, za ta mesec.

*(Smeh.)*

Jaz imam edino ta problem, ker ne vem, ker sva jaz, mislim, midva sva dva, a ne? In zato ne vem, katerega naj začnem, katerega naj zdaj načnem, da bo ...?  
Sebe, sebe, ali to malo, to, to ...

*(Džemila se v krčevitem joku zgrudi na Durijino posteljo.)*

Babi! Babi ...

*(Džafer stopi do postelje, okleva, hoče nekaj reči, se pobere v sobo.)*

DURIJA: Džemila, Džemila moja, vse bo v redu, boš videla ..., vse bo ...  
Jokaj, sonce, jokaj, naj se duša odmoči od solz.

*(Jo stiska in boža.)*

DŽEMILA: Kam ga bom rodila, kaj mu bom dala za jest?

*(Durija jo boža po laseh.)*

DURIJA: Vse bo še dobro, boš videla.

Zdaj si lepša.

DŽEMILA: Ker nimam denarja za barvo.

DURIJA: Lahko se pobarvaš na zeleno, pa boš še zmeraj Ciganka.

DŽEMILA: Saj to je to.

*(Durija dvigne blazino.)*

DURIJA: Poglej, babi ima nekaj zate.

*(Durija išče pod blazino. Džemila ne razume.)*

Ni. Ja, kam sem pa spet dala? Tam spodaj poglej ...

*(Džemila išče.)*

DŽEMILA: Ni. Kaj pa iščeš?

DURIJA: Ni? Kje pa je? Tam, pri nogah, spodaj pod ..., ja, tam ... Mora bit.

*(Džemila dviguje, išče, najde, povleče ven dva majhna zavojčka.)*

Vidiš, da je, sem vedela, da je. Odpri.

*(Džemila odpre, v enem je kruh.)*

DŽEMILA: A takole ti delaš? O, babi, babi!

DURIJA: Še tega odpri.

*(Džemila odpre še drugi zavojček, notri je za celo čokolado čokoladnih koščkov. Džemila zažvižga od presenečenja.)*

Vzemi.

DŽEMILA: A si celo leto šparala?

DURIJA: Za malega.

DŽEMILA: Mhm, mhm. Kako pa veš, da je nor na čokolado?

*(Džemila je kruh in čokolado, ponudi še Duriji. Durija odkloni. Džemila se skremži in potem nasmehne.)*

U, pa še tako dobra je, kot da je od lani.

*(Nenadoma se Durija obrne proti vratom.)*

DŽEMILA: Še za jutri in za pojutrišnjem in za, za ...

DURIJA: Ves čas se mi zdi, da odpira vrata ...

DŽEMILA: Meni tudi ...

*(Dolga tišina.)*

DURIJA: Prišel bo.

DŽEMILA: Upam, da ne kot angel. Oprosti.

DURIJA: Ti ne verjameš, ampak angeli prebivajo tudi na Zemlji, mama mi je rekla, ko sem bila še čisto majhna. Ni jih veliko in zelo težko jih je prepoznati, ampak ...

DŽEMILA: In ti si ji verjela? O, babi, babi!

DURIJA: Ja. In tudi njim se kdaj, kot navadnim ljudem, zgodi, da naredijo napako, ampak manjšo napako in mnogo manj napak kot drugi ljudje in še to grenko obžalujejo, prav strašno trpijo, kadar naredijo kaj narobe.

DŽEMILA: Veš, kaj je narobe z nami, babi? Preveč črni smo.

RUIŠ: Ali pa premalo beli, ja.

*(Se smejeta. Vrata se odprejo, vstopi Ruiš, utrujena, shujšana, z vrečko. Tihopozdravi. Džemila hitro skrije čokolado v žep. Džemila in Durija potlačita smeh. Čez čas.)*

RUIŠ: Kaj je?

DŽEMILA: Kaj bi bilo?

*(Ruiš pokaže na razmetano posodo, nekaj stvari še leži tu in tam.)*

RUIŠ: Zakaj je pa ...? Kaj si spet delala?

DŽEMILA: Nič.

RUIŠ: Vidim, ja, pospravi.

*(Džemila vstane in začne pospravljati še preostale stvari.)*

DŽEMILA: *(Ruiš)* Si dobila?

*(Ruiš odkima.)*

Še za čistit jim nisi dobra?! Si jim rekla, da crkavamo?

RUIŠ: Pusti me.

*(Iz vrečke vzame kruh, mleko, jabolko.)*

DŽEMILA: Čisto prav jim je, če jim kdo kaj ukrade.

RUIŠ: Nisem ukradla.

DŽEMILA: Pa tudi, če bi! Saj imajo vsega preveč!

*(Džemila vzame jabolko.)*

RUIŠ: Operi ga.

*(Na koncu iz žepa potegne zavojček cigaret.)*

DŽEMILA: Babi, babi!

*(Džemila nese cigarete Duriji.)*

To pa je življenje, ha, babi?

RUIŠ: *(pokaže proti spalnici)* Cel dan spi?

*(Durija vzame cigareto, v tistem hipu jo zvije bolečina. Džemila in Ruiš obstaneta in jo gledata. Džemila jo začne masirati.)*

DŽEMILA: Boš eno pokadila, pa ne bo treba jest, a ne?

*(Ruiš opazi radio na tleh. Zakriči.)*

RUIŠ: Kdo je ...?

DŽEMILA: Ne vem, sam je padel, a ne, babi?

*(Durija ne odgovori.)*

RUIŠ: Ni res!

DŽEMILA: Če ti rečem, da je sam padel! Ne vem sicer, kako, ampak jaz sem šla ven, ne, na stranišče sem šla ..., oče je ves čas spal, babi pa ne more ... Čudno, res!

*(Ruiš se zgrudi v jok.)*

RUIŠ: Kaj bomo zdaj?

DŽEMILA: Ja, ne bomo več imeli radia. Saj če bi ga prodali, ga tako ali tako ne bi več imeli. Ga pač ne bomo več poslušali!

*(Postavlja radio nazaj na polico.)*

Ga bomo pa gledali. Ja, gledamo ga pa še vedno lahko! Super! In se igramo, da je televizija, tista, ki ..., ker ..., ni važno! Babica zna vse nadaljevanke na pamet. Saj jih še nisi pozabila, babi? Jaz bom pa za reklamo. Super program!

DURIJA: Je že večer? Koliko je ura?

DŽEMILA: Ura? Ja, ura. Uf, čas za poročila! Ni problem, tu si najboljša. Vsak dan poveš isto, nekaj potresov, poplave, lakota, vojne ...

RUIŠ: Nehaj se zajebljavat!

DŽEMILA: Malo se pa moram.

RUIŠ: Zbudi ga.

*(Džemila stopi k vratom spalnice, zakliče.)*

DŽEMILA: Oče, oče, pridi, bomo gledali televizijo! Pridi, boš videl, koliko mrtvih, na tone.

*(Ruiš pripravlja krožnike. Tišina. Džemila vzame Ruiš krožnike iz rok.)*

Bom jaz kuhala.

RUIŠ: Saj ni kaj kuhat.

DŽEMILA: Oooo, boš videla, a ne, babi? Babi ve, kako jaz znam.

RUIŠ: Kaj?

*(Džemila naliva mleko v krožnike, vstopi Džafer, v srajci, tiho pokima Ruiš, ki mu tudi odkima.)*

DŽAFER: *(Džemili)* Nisi še nehala?

*(Ruiš)* Nisi dobila?

DŽEMILA: Pa še bo.

*(Tišina, Ruiš odnese krožnik Duriji, potem sede k mizi.)*

RUIŠ: *(Džemili)* Ti moraš za dva.

*(Ji prelije še svoje mleko in ji ponudi še svoj kos kruha.)*

DŽAFER: Ji bom dal jaz svoje.

*(Hoče ženi vrniti kruh in mleko.)*

RUIŠ: Res, ne morem.

*(Jedo v tišini. Ruiš strmi predse. Džemila nenadoma veselo.)*

DŽEMILA: A ne, kako nam je lepo? *(Čez čas.)* Meni je pa res.

*(Jedo, Durija ne je. Obraz se ji kremži od bolečine, vendar tega nihče ne opazi. Čez čas.)*

RUIŠ: Se mi zdi, da sem ga ...

*(Džemila in Džafer nehata jesti.)*

DŽAFER: Kje?

DŽEMILA: Ja, v trgovini. Polne roke plastičnih vrečk je imel in jih je zlagal v avto, a ne?

RUIŠ: Komaj sem ga prepoznala.

DŽAFER: Zakaj ga pa nisi ...?

DŽEMILA: Ja, ker je bil sklonjen nad vrečkami, mislim nad prtljažnikom, zato ga ni prepoznala ...

DŽAFER: *(Džemili)* Dosti!

RUIŠ: Preden sem prišla do njega, se mi je zgubil izpred oči.

DŽEMILA: Torej te je videl?

*(Ruiš skomigne z rameni.)*

DŽEMILA: Kalea bi te pozdravil, on bi vprašal za nas ... Kalea ne bi nikdar pobegnil, pred tabo, nikdar!

DŽAFER: Preklet, preklet mulc!

*(Udari po mizi, da se vse razleti.)*

Oj, ko ga jaz dobim! Vse kosti mu bom polomil! Da si upa?! Da si nas upa pustit takole crkavat?!

RUIŠ: On nas pusti crkavat?!

DŽEMILA: Ne, ne spet!

DŽAFER: *(Ruiš)* A nisem vse probal? Štiri mesece sem hodil od vrat do vrat! A mogoče nisem, a nisem?

DŽEMILA: Si, oče, si ..., pomiri se ...

DŽAFER: *(Džemili)* Pusti me! *(Ruiš.)* No, kaj sem pa delal?! A sem mogoče hodil v gostilno?

RUIŠ: Dokler si imel, si hodil, če ne bi, bi še zdaj imeli kaj jest!

DŽEMILA: Mama, nehaj!

DŽAFER: Prekleta lažnivka, ti prekleta ...! Nazadnje bom še jaz vsega kriv!

RUIŠ: Dokler si imel, si hodil k njej, odkar nimamo pare, si pa doma ...

DŽEMILA: Mama, nehaj, vsaj ti nehaj, saj veš, da on ne zna ...

*(Džafer se obrne in zamahne proti Ruiš ... V tistem trenutku ugasne luč, zmanjka elektrike. Ruiš krikne, Džafer zakolne.)*

RUIŠ: Zdaj so nam pa še izklopili!

*(Džafer prižiga luči, a se ne prižgejo, Ruiš išče svečo.)*

DŽAFER: Prekleti prasci hudičevi!

DŽEMILA: Še dobro, da nam niso prej ...

DŽAFER: Ko nam bojo še vodo, jih sigurno ne boš zagovarjala.

RUIŠ: Pet mesecev nismo plačali ...

*(Ruiš prižiga svečo, Džemila še zmeraj na istem mestu, Durijin krožnik leži na tleh, Durija z zgornjim delom telesa visi čez posteljo. Džemila jo gleda, tiho, komaj slišno.)*

DŽEMILA: Babi, babi ...?

*(Džafer in Ruiš pogledata. Džafer obstane, Ruiš krikne, potem pristopi.)*

RUIŠ: Majko, majko, majko ...?

Majko, slišiš ..., majko! Džafer!

*(Džemila pobira Durijin krožnik.)*

DŽAFER: Mama? Mama, mama? Ne! Mama, slišiš? Mama ..., ne, ne smeš, mama, ne, mama, ne smeš ... Ne.

*(Ruiš se zgrudi ob postelji, hlipa, tudi Džemila joče. Džafer objame mater, tiho.)*

DŽAFER: Mama? Mama ... Kaj bom jaz brez tebe? Mama, mama ...

*(In počasi zatemnitev.)*



**Peti prizor**

*(Večer je, prostor je še vedno osvetljen s svečami, Durijino truplo je pokrito z belo rjuho. Ruiš sedi za mizo, Džafer nervozno hodi sem in tja.)*

DŽAFER: Ne bom jih šel prosit, ne bom!

RUIŠ: Vsaj čez noč jo dajva ven.

DŽAFER: Si nora?

RUIŠ: Od smradu se ne da niti dihat, Džemila ne pride več v kuhinjo.

DŽAFER: A meni pa ne smrdi?

RUIŠ: Potem jo pa dajva ven!

DŽAFER: Psom za večerjo? Prekleti svet, živet ne moreš, umret pa ne smeš.

*(Tišina.)* Nikogar ne bom prosil, rajši crknem!

RUIŠ: Pa še mi s tabo vred!

DŽAFER: Če takoj ne nehaš ...!

*(Tišina. Džafer sloni ob vratih spalnice, iz katere se sliši Džemilin glas.)*

DŽAFER: *(Džemili)* Si nora?!

RUIŠ: Kaj je rekla?

DŽAFER: Naj jo zažgem.

RUIŠ: Pametno.

DŽAFER: Svojo lastno mater?

RUIŠ: To zdaj vsi delajo.

DŽAFER: Ampak ne mi. Jaz že ne.

RUIŠ: Pepel pa raztrosimo.

DŽAFER: Potem je tako, kot da je sploh ni bilo.

RUIŠ: Lahko ga daš v lonec in ga gledaš.

DŽAFER: Kaj?

RUIŠ: Pepel!

DŽAFER: Nora si, prav je imela, res si nora.

RUIŠ: To je edini način, da se je rešimo.

DŽAFER: Ti si vesela, ves čas si samo čakala, da se je rešiš? Priznaj, priznaj!

RUIŠ: Potem jo pa požri! (*Smeh.*) Saj tudi to delajo! Vse sorte delajo. Ampak zdaj ni več užitna.

*(Vstane, gre k postelji.)*

Da si mogla bit tako neumna, majko? Da si mogla?

*(Odgrne rjuho.)*

Da greš kar takole umret in nam zagreniš življenje? Zakaj nisi prej ...? Prej bi morala, pet mesecev prej, ko smo še imeli hladilnik! (*Zelo glasno.*) Človek mora vedet, kdaj se spodobi umret. Nesramnica, ti, ti nesramnica ...!

*(Jo gleda.)*

Me poslušáš? (*Džafferju.*) Prikimala je, poslušá me.

DŽAFER: Pri miru jo pusti.

RUIŠ: Če ji je pa dolgčas, tako dolgčas, da me kar poslušá. Prvič v življenju, si predstavljaš? Ja, zdaj ji lahko vse rečem, lahko jo mirno pošljem v tri ... krasne. Prvič se lahko pogovarjava.

No, kaj pravijo angelčki? Nič? (*Džafferju.*) Pravi, da jih še ni srečala, ker ..., mogoče jih niti ne bo, ker ...

*(Nenadoma.)*

Džafer, Džafer, zdi se mi ... Joj, ne! Ja, premaknila se je!

*(Džafer se sunkovito obrne.)*

Res se je, roko je premaknila, prst je zamigal ...

DŽAFER: Ne bodi smešna.

RUIŠ: Res, videla sem ...

DŽAFER: Blede se ti.

*(In stopi k njej.)*

RUIŠ: Mogoče bo spet. Grozno!

DŽAFER: Kdaj sva nazadnje jedla?

RUIŠ: Zjutraj ... Ne verjameš, misliš, da se mi ...?

DŽAFER: Zjutraj je jedla samo Džemila. Od lakote se ti lahko ...

RUIŠ: Pa se mi ne! Premaknila se je, tale srednji prst je ...

DŽAFER: Pojdi spat. Bom jaz pri njej.

RUIŠ: Kaj pa če je res živa? Poskusi jo ..., zbudi jo, zbudi jo, da bo videla, kaj nam dela!

DŽAFER: Saj je samo umrla.

RUIŠ: Ni, ni, ni, videla sem!

*(Džafer potegne Ruiš stran, da skoraj pade.)*

DŽAFER: Da se ji ne približaš več!

*(In spet pokrije mater. Dolga tišina.)*

Spat pojdi.

RUIŠ: Jaz ... Nisem, oprost, ne vem več ...

*(Dolgo stojita tako drug pred drugim, Ruiš se trese, gleda v tla.)*

Kaj naj ...? Nekaj moramo, nekaj morava naredit. Kaj bova ...?

DŽAFER: Nekaj bova.

*(Ruiš dvigne glavo.)*

RUIŠ: Ne znam krast. Še kruha ne morem ...

DŽAFER: Jaz znam pa samo kruh.

*(Ruiš ga objame. Džafer kar stoji.)*

RUIŠ: Zakaj me nimaš več rad?

DŽAFER: Saj te imam, samo ...

RUIŠ: *(čez čas)* Tisto, kar je govorila?

DŽAFER: Ja.

RUIŠ: In ti si ji verjel?

*(Ruiš gre proč od moža.)*

Kako si ji mogel verjet?

DŽAFER: Jaz ne vem, kako je s tem.

RUIŠ: Kako ne veš?! Jaz naj bi ...?

DŽAFER: Pravim, da ne vem!

RUIŠ: Saj veš, da me ni marala.

*(Džafer molči.)*

Svoje lastne otroke naj bi ...?

*(Sede za mizo in si pokrije obraz. Džafer stopi do nje.)*

DŽAFER: Nisem rekel, da si jih ...!

RUIŠ: Seveda si, s tem ko praviš, da ne veš, s tem ji verjameš, tej coprnici!

DŽAFER: Ne boš tako govorila!

RUIŠ: Ne samo da si se takrat tri mesece kurbal, ne samo da si me pred porodom pustil samo z vsem skupaj in brez prebite pare, ne samo da sem morala rodit mrtvega otroka, ne samo da jih zato ne morem imet več, ne samo da veš, da me je v največjem snegu gnala prosjačit, da sem skoraj zmrznila na pločniku, ne samo da sem bila tako bolna, da bi tudi sama skoraj umrla, pa mi nisi hotel plačat zdravnika, ne ..., poleg vsega me še sumničiš, da sem ubila svojega lastnega otroka?!

*(Ruiš stresa jok, Džafer zaloputne vrata za sabo.)*

In to samo zato, ker imaš slabo vest, kot ona, pra..., pra...!

*(Ruiš si pokrije usta. Dolga tišina.)*

Še po smrti mi ne daš miru?! Celo življenje me zajebavaš ..., odkar te poznam, me samo zajebavaš! In zakaj? Za k...!

*(Karte, ki so na mizi, vrže v zrak, da odletijo po celem prostoru. Čez čas se na vratih spalnice prikaže Džemila.)*

DŽEMILA: Saj je ne bo zažgal? Nisem mislila, kar tako sem rekla ... Verjameš?

RUIŠ: Verjamem.

*(Džemila joče.)*

DŽEMILA: Sanjala sem, sanjala sem, da ..., da ...

RUIŠ: Kaj si sanjala?

DŽEMILA: Nič ..., ne vem, ko sem se zbudila ... Sanjala sem, da ..., da ni angelov, samo duhovi, samo duhovi, ki so ..., ne, ne ...

*(Džemila ne more povedati. Ruiš jo objame. Džemila hlipa.)*

RUIŠ: Ne, ne, ljubica ..., angeli so ..., vsak ima svojega angela ....

DŽEMILA: Ne, pa nima!

RUIŠ: Ima, ima ..., saj drugače nas pa sploh ne bi bilo več, ljudi. Če ne bi bilo angelov, ne bi bilo več ljudi na zemlji. To je sigurno. In ko

mislimo, da je že vsega konec, ko je samo še mraz, takrat pride angel in položi svojo toplo dlan na naše osamljeno srce. In takrat nas obsije sonce in ...

*(Objeti med Ruišinimi zadnjimi besedami izgineta v sobo. Dolgo nič, potem se počasi odprejo vrata, vstopi Kalea, počasi, se obotavlja. Je zelo shujšan in še vedno v isti obleki, v kateri je odšel nekoč od doma, le da je sedaj umazana in kar se da razcapana. Si pokrije obraz z roko, v prostoru je res težak vonj. Potem stopi naravnost do babičine postelje. Jo dolgo gleda, potem jo poljubi, pokriža in začne moliti. V kuhinjo se vrne Ruiš, dolgo se gledata. Kalea še enkrat pokriža babico in se nameni k izhodu.)*

RUIŠ: Če zdaj greš, ne vprašaj več zame!

Tudi ko bom mrtva, ne.

KALEA: Prišel sem samo ...

RUIŠ: Si čakal, da ga ne bo doma?

*(Kalea prikima. Čez čas.)*

KALEA: Lepo se imej ... *(zamrmra)*, mama.

RUIŠ: Jaz nisem več tvoja mama! Razumeš?

*(Na vratih sobe se pojavi Džemila. Ruiš skoči na Kaleo.)*

Ti tat ušivi, misliš, da te nisem videla, kako si tekel? A sem te to učila? Jaz sem te učila?! Povej, sem te učila krast?

KALEA: Nisem kradel mama, prisežem, da nisem!

RUIŠ: Ti kar prisegaj!

KALEA: Verjemi, da nisem kradel, veš, da ne bi ..., obtožili so me ...

*(Ruiš udriha po njem, Kalea se ji umika.)*

DŽEMILA: Pusti ga, če ti reče, da ni, potem ni.

KALEA: Lačen sem bil, gledal sem, samo gledal sem ..., res nisem ..., kar naenkrat so začeli vpit name, eden je skočil in me zgrabil, sploh

nisem razumel ..., potem ko je rekel ..., ko je začel klicat policijo, sem dojel, da ... Veš, da si ne bi dovolil! Sunil sem ga in stekel. Misliš, da bi mi kdo verjel?

RUIŠ: Na lastne oči sem te videla!

KALEA: Mogoče si me videla, kako sem tekel, ampak ne, da sem kradel, ker nisem!

Nisi me mogla videt, da sem kradel, ker nisem kradel. Nisem, jaz nisem ..., v življenju še nisem in ne bom!

RUIŠ: Nehaj se dret name!

DŽEMILA: Ti nehaj!

RUIŠ: Od česa pa živiš?

KALEA: Moja stvar.

RUIŠ: Če ne bi kradel, te zdaj ne bi bilo več tukaj, ker bi že zdavnaj ..., bi, bi že zdavnaj ...

KALEA: Crknil od lakote?!

RUIŠ: Ja.

*(Tišina.)*

Počakaj in se pogovori z njim.

KALEA: Veš, da nima smisla.

DŽEMILA: Slabše ti ne more bit.

KALEA: Dobro mi je.

RUIŠ: Nam pa ni!

DŽEMILA: Babica te je čakala. Ko si šel, so jo tudi angeli zapustili. Ostani, Kalea.

Joj, ne morem več zdržat, bruhala bom.

KALEA: Zakaj je ne zakopljete?

*(Objame sestro.)*

Madona, ne stoj tu!

*(In jo odpelje v sobo. Ruiš pobira karte, v tistem hipu vstopi Džafer.)*

DŽAFER: Lopato rabim. Ob reki sem našel prostor, samo lopato rabim. Na oni strani čez imajo vrtove. Sposodila si jo bova. Obleci se.

Kaj je zdaj? Ko bom zaslužil, jo bom prekopal v posvečeno zemljo. Mi bo že morala oprostiti, jaz sem njej tudi moral, in to marsikaj.

RUIŠ: Ko človek umre, bi moralo truplo izginiti z njim vred.

DŽAFER: Podnevi ne moreva ...

*(Na vratih se pojavi Kalea.)*

KALEA: Bom jaz.

DŽAFER: Kaj?! Ne morem verjet svojim očem! Rit usrana, da si upaš ...?! Da si še upaš prit ...?!

RUIŠ: *(Džaferju)* Nehaj! Samo prikloniti se ji je prišel!

DŽAFER: Prekleti pezde! Ne morem verjet! Zdaj si upaš ..., ko si jo spravil v grob?!

Kje si bil pa prej, ko te je čakala, ko te je vsak dan čakala?!

Se misliš sploh komu opravičiti? Se boš opravičil?!

RUIŠ: Saj je ni ubil!

DŽAFER: A sem jo jaz? Jaz sem jo?! Hočeš reči, da sem jo jaz?!

RUIŠ: Noben je ni, umrla je, ker ...

DŽAFER: Ker ni šla na operacijo!

*(Džafer skoči na Kaleo. Džemila stopi v kuhinjo.)*



Kdo je potem kriv? Kdo je kriv, da ni šla na operacijo? Odgovori! Odgovori! Je za mano jokala vse dni? Sem jaz tisti angel, ki ga je čakala, da ji bo plačal noge? Povej, pes ušivi, zini, kdo je kriv, da ni šla na operacijo?! Kdo? Kdo?! Zini že! Zini! Reci – da sem jo jaz, če si upaš! Reci! Si ne upaš? Reva usrana, še pisnit si ne upa!

*(Džafer drži Kaleo za glavo, Kalea se ne brani. Ruiš trga Kaleo od Džaferja.)*

RUIŠ: Pusti ga! Ves denar si zapil, takrat ti ni bilo mar zanjo, za nobenega ti ni bilo mar! Kalea jo je imel rad! On je več napravil zanjo kot ti.

*(Vpijejo drug čez drugega.)*

DŽAFER: Ja, zato jo je pa pustil crkmit!

KALEA: Mama, pojdi stran!

DŽAFER: Ne bom ga pustil, dokler mi ne odgovori! *(Kalei.)* A tudi čivkat si pozabil?

*(Drugim, potem med smehom.)*

Ne poje več. Ptič ne poje več! Čiv, čiv, čiv ..., nič! Mogoče je pa res angelček, angelček, angelček!

RUIŠ: Spusti ga, če ti rečem, ga ...!

DŽEMILA: Mama, pazi, mama!

DŽAFER: Si dedec, ali nisi? *(Ženskama.)* Pezde, poglej, kako se me boji! *(Kalei.)* Samo takrat si močen, ko me ni?

RUIŠ: Ne izzivaj ga, pusti ga, Džafer, pusti ga!

DŽAFER: Ne, naj se brani! Še ptič se brani, ne pa dedec! Nobene moči nima. Dajmo, dajmo, mišice, mišice! Kje imaš mišice? Suni, daj no, vsaj malo, daj, da vidim, če sploh znaš. Daj, daj. Nič? Nič? Pa kdo si ti? Kdo si sploh ti? O, ti revše, pa ne, da imaš polne hlače? A pogledam? *(Smeš, ga prime za hlače, Kalea se še zmeraj ne brani.)* Driska! Saj sem vedel! Driska! Kaj sem rekel?!

RUIŠ: Nehaj ga izzivat!

DŽAFER: Malo ga pa moram, čisto majčkeno, da vidim, če je sploh moj sin. Mogoče pa ni, takale driska! Ja, ja, pri Cigankah nikoli ne veš! Ha, ha, ha ...

RUIŠ: Prasec, prasec! Ti, ti, ti ..., prasec!

*(Ruiš skoči na Džaferja. Džafer jo porine, spusti Kaleo, Ruiš se opoteče, Kalea udari Džaferja, ki ni bil pripravljen, ga preseneti. Kalea udari večkrat, Džafer se opoteče.)*

KALEA: Mame pa ne boš, mame pa ne!

*(Sedaj se Džafer in Kalea spopadeta zares. Ženski se umakneta ob steno. Udarci padajo. Zadnji udari Kalea, Džafer omahne in pade. Stoka na tleh.)*

RUIŠ: Džafer, Džafer!

*(Kalea utrujen sredi sobe nemočno gleda.)*

Kaj si mu ...? Džafer, me slišiš, Džafer? Vode, vode daj ...

*(Džemila hitro natoči kozarec vode.)*

Kaj si mu storil, Kalea?

*(Zatemnitev.)*

### Šesti prizor

*(Minilo je nekaj mesecev. Ruiš z dojenčkom v naročju poje in ga ziba. Srečna je. Med vrati se pojavi hladilnik. Džemila in Kalea sta na oni strani.)*

DŽEMILA: Zakaj kupuješ samo stare stvari?

KALEA: Zato, da imaš kaj vprašat! *(Materi.)* Umakni se.

RUIŠ: Ni to malo pretežko zanjo? Šele dva meseca je od poroda.

DŽEMILA: *(Ruiš)* Rajši poglej, da si ne bo spet kaj naredil.

KALEA: Pazi, porivam.

RUIŠ: *(dojenčku)* Tečneža! Ampak ko boš ti zrasel, me boš branil, a ne, da boš branil svojo babico?

DŽEMILA: Kot da te razume?!

RUIŠ: On je edini, ki sploh kaj razume.

*(dojenčku)* Se greva midva rajši igrat z dedijem. Pustiva sitnobe ...

*(In izgine v spalnico. Hladilnik se je očitno zagozdil.)*

KALEA: Še malo ... Ja. Počakaj, bom splezal čez.

*(Pleza čez hladilnik v kuhinjo.)*

DŽEMILA: Kaj si mu rekel?

KALEA: Sem ti že petkrat povedal, nehaj.

DŽEMILA: Pa daj še stokrat! Takrat sem bila samo z njim, bom pa ja vedela!

*(Džemila se razjezi.)*

Tri mesece sem spala samo z njim, točno ve, sem mu povedala. Saj me je on pustil! A zdaj bo pa ...?! On?! Kako si sploh upa pomislit, da ...?!

Če bi hotel, bi že zdavnaj prišel, vsaj pogledat Džaferčka.

In kje bo to čudo?

KALEA: Na istem mestu kot prejšnji.

*(Porineta hladilnik na mesto, kjer je bil nekoč.)*

DŽEMILA: Ampak zakaj vlečeš spet stare stvari v stanovanje, zdaj imamo pa res dovolj denarja ..., oprosti – imaš dovolj. Če šparaš za njega, nima smisla.

KALEA: *(razburjeno)* O tem bo odločal zdravnik!

DŽEMILA: Zaenkrat še slišim!

KALEA: Vsi se v vse vtikate, zato pa je tako!

*(Čez čas.)*

DŽEMILA: Izgleda, da bom dobila za čistit, mama bo pazila Džaferčka.

KALEA: Ne more oba.

DŽEMILA: Pravi, da lahko.

Ampak, a ni zdravnik rekel, da ne more garantirat za operacijo?

*(Kalea molči.)*

Ampak če ne more garantirat!

KALEA: A naj ostane kripelj?

DŽEMILA: Kaj pa če bo potem še večji?

KALEA: Ne bo!

*(Džemila ga pogleda, dolga tišina.)*

DŽEMILA: Saj mu je super!

KALEA: Nimaš dovolj svojih skrbi?

DŽEMILA: Resno mislim. Izgleda srečen, po mojem se ne zaveda, nič ne ve, kaj je bilo ...

KALEA: Samo da ti veš!

DŽEMILA: Ja, vem, da je boljše tako, kot je. Mama je čisto prerojena. Če bo začel govorit, bo spet sranje. Po mojem ga nima smisla zdravit. Ne, ampak ..., saj mu ni nič hudega. Vsaj nobenega več ne zajebava!

KALEA: Umolkni!

*(Dolga pavza. Džemila vzame škatlico cigaret, ponudi bratu.)*

DŽEMILA: Zmeraj ko prižgem, se spomnim na babi.

*(Kalea vzame cigareto.)*

Žal mi je, da ne more videt pravnuka.

KALEA: In sina? In Svetega duha, amen.

DŽEMILA: To te bo ubilo. Bil je slučaj! Saj ga nisi hotel.

KALEA: Kaj pa če sem ga?

DŽEMILA: Saj sem bila zraven! Pa ja vem, kako je bilo. —

KALEA: Kaj če sem ga v mislih zmeraj znova ubijal?

DŽEMILA: Jaz te res ne bom več poslušala!

KALEA: Mi nimamo šans, že zdavnaj bi nas bilo treba vse pobit. Tisti, ki to mislijo, imajo prav! Škoda, da nas niso vse zažgali. To je bila zadnja šansa. Vse po vrsti, od najmanjšega do največjega – V vrsto čez svet in enega za drugim – pif, pif, pif ...! Vmes pa po pomoti še kakšnega rdečkarja pa zamorca pa rumenca, ja, jeee .... pof, pof ...! O, kako bi bil ta svet lepo pospravljen, končno enkrat čist, samo še bel.

*(Se vrže na Džemilo.)*

Zakaj si pa ti tako umazana, punčka? Poglej, čisto črna si! A nimate mila doma? Te mamica nič ne pere? Počakaj, počakaj no ...

DŽEMILA: Norec zmešani, Kalea, Kalea?

KALEA: Bomo pogledali, kaj lahko naredimo. *(Jo drgne.)* Takole ne gre, takole tudi ne, ne, bo kar treba sleči, bomo kar kožo slekli, saj ne bo bolelo ... Nič se ne boj.

*(Jo začne žgečkati, da se Džemila ne more ubraniti smeha, se valjata po tleh.)*

DŽEMILA: Ne me, ne, ne morem, nehaj, pusti me!

KALEA: Tako, ti si čista, bela, čisto, čisto bela, zdaj bomo pa še njega, bomo tako prijazni, da bomo še njega, tvojega otročička, ne bo nič kostalo, ne boj se ... Mu bomo, samo kožico mu bomo slekli, tole črno umazano smrdljivo kožo!

*(Džemila se brani, Kalea se ne zmeni zanjo, ji trga obleko s telesa.)*

O, ti, ti grdavš, kako si se umazal! Pri miru bodi, drugače ..., drugače te bo stric ...! Slišiš, slišiš? A tukaj je tudi umazano? Ne, saj ne morem verjet, o, kakšna packarija, o ti svinjarija svinjska! Vse črno, vse črno!

Ja, pacek! Pacek, takoj umit!

*(Džemila se brani, z vso močjo.)*

Nič ne jokaj, ne jokaj ..., ti bo striček pomagal, pomagal ..., ko ti bo slekel tole umazano, zasmrajeno, smrdečo, črno reč. Samo kožico damo dol, pa boš kot nov. Kot nov, čist, dišeč ...! Čisto bel, čisto, čisto bel boš!

*(Džemila se ga končno reši.)*

DŽEMILA: Ti si res nor! Ti rabiš zdravnika, ne pa on.

*(Vstopi Ruiš, ob njej Džafer, ki se opira na ženo in na Durijino palico. Džafer je precej prizadet, z veliko težavo se premika, noge pravzaprav vleče za sabo. Ima hude težave s koordinacijo gibov, ne more govoriti. Namesto besed spušča zelo neartikulirane glasove. Kalea še vedno leži na tleh. Dolga tišina.)*

RUIŠ: Ga boš podojila?

*(Džemila prikima in odide v spalnico. Kalea se počasi dvigne. Ruiš s težavo posadi Džaferja na stol. Potem moža s stolom porine tik do mize, da ne bi padel. Roke mu položi na mizo.)*

RUIŠ: Kaj se spet spravljaš nanjo?

*(Džafer udari po mizi. Ruiš prijazno Džaferju.)*

Ti bom dala, samo malo počakaj.

*(Kalea hoče ven.)*

Nikamor ne greš!

KALEA: Nimam kaj delat tu.

*(Džafer je zelo glasen in neučakan.)*

RUIŠ: Slišim, slišim, počakaj. *(Kalei.)* Hujši je kot otrok.

*(Džafer protestira. Ruiš prijazno Džaferju.)*

Ne ti, nisi ti, ti nisi otrok.

KALEA: Ampak dojenček!

RUIŠ: *(Kalei)* Tiho. Ne vidiš, da ga jeziš?

*(Džafer pogleda Kaleo. Ruiš pripravlja hrano za moža. Kalei.)*

Boš ti tudi?

KALEA: Ne.

RUIŠ: Zdaj ko spet imamo, pa nisi lačen. Moraš jest, da boš lahko pel.

*(Džafer nekako pritrjuje Ruiš.)*

Vidiš, še on misli tako.

*(Džafer se trudi, da bi nekaj povedal, očitno je namenjeno Kalei.)*

Mogoče hoče, da se usedeš k njemu.

*(Džafer mukoma pritrjuje.)*

Zdaj se ti ga pa res ni treba več bat.

KALEA: Kdaj sem se ga pa bal?

*(Džafer začne vleči zvoke, kot da bi hotel zapeti.)*

RUIŠ: Mislim, da ti je odgovoril.

KALEA: Ne razumem ga.

RUIŠ: *(Kalei)* Saj ga ni treba, samo potolažit ga je treba. *(Džaferju.)* Ja, ja, lepo si zapel, lepo. *(Kalei.)* Nehaj že mučit sebe in druge. Dosti je bilo. To ne pelje nikamor.

*(Kalea vzame cigareto. Džafer tudi hoče. Kalea mu jo porine v usta. Ruiš prinese hrano.)*

Zdaj pa res ne boš kadil.

KALEA: Pusti ga, če hoče.

*(Džafer pritrjuje Kalei.)*

RUIŠ: Najprej bo jedel!

*(Džafer se ne strinja.)*

KALEA: Ti je všeč, da imaš popolno oblast nad njim?

RUIŠ: Še manj mi je všeč, da jo ti izgubljaš nad sabo.

KALEA: Zadnji hlapec ponižanja, o kakšna beda!

RUIŠ: Beda je, če misliš, da je beda.

*(Džafer jima je prisluhnil. Ruiš nadaljuje, kjer je končala pri Džaferju.)*

RUIŠ: Najprej boš jedel, potem pa lahko kadiš. *(Kalei.)* Tudi ti nehaj.

*(Džafer tolče z rokami po mizi. Odriva Ruiš.)*

Jedel boš. Če jaz rečem, da boš jedel, boš najprej jedel. Džafer, ubogaj me, če ne, te bom!



*(Ga udari po prstih. Džafer je užaljen.)*

V redu, pa nič. Ne boš jedel, v redu, ampak me ne prosi več.

*(Ruiš hoče vzeti hrano nazaj. Džafer protestira.)*

KALEA: Nehaj ga poniževat!

RUIŠ: Pa ga ti futraj! Tudi na sekret ga lahko pelješ!

*(Kalea molči.)*

To pa ne, je lažje filozofirat! Preklemanski dedci, en red pa mora bit!

*(Džafer se umiri.)*

Boš?

*(Džafer počasi pritrjuje.)*

Priden, ja, moraš bit priden. Si že pogruntal, da se ti bolj splača, a ne?

*(Ruiš sede. Kalei.)*

Krpo sem pozabila.

*(Kalea vstane in ji poda kuhinjsko krpo.)*

Ne meni, njemu jo daj.

*(Kalea položi krpo na mizo, Ruiš jo jezno vzame in jo zaveže možu kot slinček. Džafer jo vrže na tla.)*

RUIŠ: Spet si poreden? Kaj ti je danes?

KALEA: Nehaj ga mučit!

RUIŠ: Tí pa nehaj zajebavat in me pusti, da ga vsaj v miru nahranim!

*(Kalea se dvigne.)*

KALEA: Obnašáš se kot fašist!

*(Džafer je čisto zmeden, gleda zdaj enega, zdaj drugega.)*

RUIŠ: Ko boš imel zares opravka z njimi, boš drugače govoril!

*(Kalea se dvigne in odvihra ven. Džafer se trudi, da bi nekaj povedal, vstaja, hoče za njim, Ruiš ga vleče nazaj. Džafer se napenja.)*

RUIŠ: Sedi nazaj, sedi ...

DŽAFER: Aaaaaubbemneneneeeeeee, muuennneeeeeeeoo, mnnnnnnneeeeeeeee ...

*(Kalea odide. Džafer spusti neartikuliran krik.)*

RUIŠ: Pomiri se, saj bo, bo že prišel ... Bova rajši jedla. Odpri usta.

DŽAFER: Mnnneieeee, mnnneeeibnbuuooooomnnnnnnneeeeeee.

RUIŠ: Seveda boš, pa še kako boš! *(Se nenadoma zave.)* Kaj praviš?

DŽAFER: Mnnnneeeuieeeee, mmnnnnnnneeeeeeeibboobomnnneeeee.

RUIŠ: A si res kaj rekel? Ne razumem. Kaj? Ponovi.

*(Džafer se ustavi, dolgo nič.)*

Ne, mogoče se mi je res samo zdelo, no, odpri, lepo jej, da se ne popacka.

*(Džafer jo gleda, potem spet poskusi.)*

DŽAFER: Baaaaaassskkuuffffff, mmmmmmmoooooommjjjjjjooooo.

RUIŠ: Bo, saj bo, potrudi se, bo.

DŽAFER: Bppppppppuuuubbbbbbeeeeeeeooooo, boooooobbbbbbbbhooo!

RUIŠ: Kaj? Bbpeo ...? Kaj je to? Ne ...

DŽAFER: Bbbuuuuueeeeeeoobboo, bhooohohobo.

RUIŠ: Bobo, bebo – Kaj je to? Beseda?

*(Džafer se spet ustavi.)*

Saj ni treba, ne muči se, vse je v redu.

DŽAFER: Hhhjjmmnnnnneeeeeeee! Mmmmmmmenmmnjen!

*(Jezno tolče po mizi.)*

RUIŠ: Ne tolči.

DŽAFER: Mmmmmnnnnneeejehae! Mmmmmenneeeeeeee!

RUIŠ: Ne? Si rekel – ne? Misliš – ne? Si hotel reči – ne?

*(Džafer s težavo pritrjuje.)*

DŽAFER: Kkeeeeeejjjjjjjjeaaaaaaaaa, jaaaaa, jjjjaaaaaaaaa!

RUIŠ: Kaj je pa spet to? Keja, keja ...?

DŽAFER: Kkkjjjeaaaaaaaaajjaahajjaaaaaaaaa.

RUIŠ: Ja! Misliš – ja! Ja! No, poskusi še, ponovi.

DŽAFER:

Bbbblllllllpooooorrrrrssssssssssaaaaaaakkkkkkkkkuuuuuuueeeeššše  
še ...

RUIŠ: Kaj? Ne. A res ponavljaš za mano? Kaj? Nemogoče! Ta beseda je pretežka. Ja, pretežka. Poskusiva z ... Reci – mama, mama.

DŽAFER: Moeooannmmamm, mmnnneeeaaaaaaaaammmaaaa, mmmm-  
mmmiaaaaaaaaaammnnmmmmaaaaaaaaa ... nnnnnnnmmmmmm, m-  
mmmmaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaammaaaaaaaajkaaaaaa ...

*(Džafer se napeja, da mu skoraj tečejo solze, potem začne stokati. Ruiš mu nežno pokrije usta z roko. Džafer se hvaležno nasloni na njeno ramo, Ruiš ga objame in poljubi. Zatemnitev.)*